

דרכי השגה

על פי שעורי מורנו ר' אברהם יאראוויטש זצוקללה"ה

ר' אמנון גרוס

ישנו ספר שרבים מחפשים אותו "ערבות הנחל" אשר נכתב משיעורים שהעביר הרב אברהם יורוביץ זצ"ל.

פגשתי את הרב יורוביץ בשנת תשנ"ט כיון שהוא אתקשר אלי וטען שהוא לומד אבולעפיה כבר 17 שנה ולא מבין, ושאל האם אני יכול לבוא ללמוד אתו. כך נפגשנו וכמובן שגיליתי יהודי מלא בתורה, בקיאותו לא כאן המקום לדבר בו, אך צניעותו ראוייה לשבחים. כבר כתבתי לפני שנים ונדמה לי שזה נמצא כאן בבלוג. נפגשנו פעמים רבות במשך 4 שנים עד לפטירתו של הרב.

הספר מחולק לשני חלקים החלק הראשון המכיל את רוב הספר נקרא ערבות נחל החלק השני נקרא דרכי השגה.

אני הביא כאן את החלק השני הנקרא דרכי השגה. ואחלק אותו לחלקים קטנים, ובכל יומיים הביא חלק על מנת שהקורא יוכל לחזור כמה פעמים עד לחלק הבא.

השלמתי את כל קיצורי המילים. הוספתי קטעים שמצטט הרב ממקומות אחרים, אך מקצר בלשון וכו' וכו'. תרגמתי את לשון הזוהר לעברית, והבאתי את לשון הזוהר מנוקד.

מבוא

ובו יבוארו תרגילים מעשיים אשר על ידם יבא האדם להשגת בחינת נבואה, אשר היא ראייה רוחנית, וכמו שכתוב (שמואל א' פרק ח' פסוק ט') "כי לנביא היום יקרא לפנים הרואה" וגו', וכן מצינו בספר הערוך ערך "אבן המנוגעת" וכו'. אבני שיש טהור (חגיגה יד) תנו רבנן ארבעה נכנסו לפרדס, זהו המפורש בהיכלות רבתי ובהיכלות זוטרתתי שהיו עושין מעשים ומתפללים תפלות בטהרה ומשתמשין בכתר וצופין בהיכלות ורואין היאך משמרות המלאכים במעמדם, והיאך היכל אחר היכל ולפנים מהיכל. וקאמר להו רבי עקיבא כשאתם מגיעים אצל אבני שיש טהור אל תאמרו מים. פירוש: כי מי שהוא מגיע בצפייתו לאותו מקום, נראין לו שם מים רבים ואין שם מים כל עיקר אלא דמות בעולם נראה לו ואם אמר הרי אלו מים, היכל ולפנים מהיכל וכו', זה פירוש רב האי גאון עכ"ל.

לשון הערוך - אבני שיש טהור. בגמרא דאין דורשין בחגיגה:ת"ר ארבעה נכנסו לפרדס זהו המפורש בהיכלות רבתי ובהיכלות זוטרתתי שהיו עושין מעשים ומתפללים תפלות בטהרה ומשתמשין בכתר וצופין בהיכלות ורואין היאך משמרות המלאכים במעמדם והיאך היכל אחר היכל ולפנים מהיכל. וקאמר להו רבי עקיבא כשאתם מגיעים אצל אבני שיש טהור אל תאמרו מים. פירוש: כי מי שהוא מגיע בצפייתו לאותו מקום, נראין לו שם מים רבים ואין שם מים כל עיקר אלא דמות בעולם נראה לו ואם אמר הרי אלו מים,

נהדף לפי כי שקר הוא אומר. וכן מפורש בהיכלות רבתי: בלשון הזה מפני ששומרי פתח היכל שיש מטילין אלף אלפי גלי מים ואין שם אפילו טיפה אחת אמר רבי עקיבה נראה כמי שיש בו גלי מים ואין בו אפילו טיפה אחת אלא אויר זיו.

אבני שיש טהור שהן כלולות בהיכל שהיה זיו פניהם דומה למים ואם אמר מים הללו מה טיבן וכו' ברייתא ולא שהן עולין למרום אלא בחדרי לבן רואין וצופין, כאדם הרואה וצופה בעיניו דבר ברור ושומעין ואומרין ומדברין כעין הסוכה ברוח הקדש. זה פירוש האי גאון.

ומבואר, שלבוא לבחינת השגה ישנם עשית מעשים שהם הרגלים מסוימים שעל ידם באים לראיה רוחנית, וכן מצינו בגמרא מועד קטן (טז ע"ב) "אלה שמות הגבורים אשר לדוד יושב בשבת תחכמוני ראש השלישי הוא עדינו העצני" וגו' מאי קאמר אמר ר' אבהו ה"ק ואלה שמות גבורתיו של דוד וכו', הוא עדינו העצני כשהיה יושב ועוסק בתורה הוא מעדן עצמו כתולעת, ובשעה שהיה יוצא למלחמה היה מקשה עצמו כעץ על שמונה מאות חלל בפעם אחת וכו',

לשון הגמרא - אלה שמות הגבורים אשר לדוד יושב בשבת וגו' מאי קאמר אמר רבי אבהו הכי קאמר ואלה שמות גבורותיו של דוד יושב בשבת בשעה שהיה יושב בישיבה לא היה יושב על גבי כרים וכסתות אלא על גבי הקרקע דכל כמה דהוה רביה עירא היאירי קיים הוה מתני להו לרבנן על גבי כרים וכסתות כי נח נפשיה הוה מתני דוד לרבנן והוה יתיב על גבי קרקע אמרו ליה ליתיב מר אכרים וכסתות לא קביל עליה תחכמוני אמר רב אמר לו הקדוש ברוך הוא הואיל והשפלת עצמך תהא כמוני שאני גוזר גזרה ואתה מבטלה ראש השלישים תהא ראש לשלשת אבות הוא עדינו העצני כשהיה יושב ועוסק בתורה היה מעדן עצמו כתולעת ובשעה שיוצא למלחמה היה מקשה עצמו כעץ על שמונה מאות חלל בפעם אחת שהיה זורק חץ ומפיל שמונה מאות חלל בפעם אחת.

ופירש רש"י מעדן עצמו: כופף עצמו ידיו ורגליו ביחד ויושב לארץ, וזהו גם כן בחי' ישיבה גופנית בצורה מסוימת שעל ידה מוכן האדם לקבל את השפע הרוחני, וכן יעויין, (מלכים א' י"ח מ"ב) "ואליהו עלה אל ראש הכרמל ויגהר ארצה וישם פניו בין ברכיו" וגו', וזהו גם כן צורת ישיבה גופנית שעל ידה מקבל הנביא את שפע הנבואה.

פרק א'

לכל המוחין וההארות הרוחניות כלומר שפע רוחני יש צלם ולבוש (צלם ולבוש זה אותו דבר רק שהם ב' בחינות) ואותו צלם ולבוש מתלבש בכלים גשמיים בזה העולם, והכלי זהו גוף האדם אשר בו מתלבש צלם אלהי"ם וצלם הוי"ה, והתלבשות הצלם בגוף נעשה בז' מקומות בגוף

האדם (ממוח האדם ועד סוף עצמוד השדרה, ומקום התלבשותם בפרטיות יבואר בפרקים הבאים בעזרת השם ית').

והנה הקדמנו ששורש כל הגשמיות הוא רוחניות, רק שכשנשתלשל ירד והתעבה עד שהתגשם כמבואר בספרים ואכמ"ל (ואין כאן מקום להאריך), וצריך לזכור הקדמה יסודית זו, שכל מה שנעשה בעולם הוא נעשה ברוחניות, ואע"פ שנראה לאדם שכולו גשמיות צריך להשכיל ולידע שאין דבר נפרד מאתו יתברך אשר הוא מקומו של עולם, ובכל פעולה גשמית יש התלבשות רוחנית וא"כ כל פעולה טומנת בתוכה פעולה רוחנית, ועבודת האדם בזה העולם לבא למדרגה זו שמכל פעולה ופעולה שעושה בעולם ואפי' פעולה גשמית יקבל את ההארה הרוחנית המולבשת שם, וישיג בשכלו את ההארה הרוחנית שבכל פעולה, ולא ישקע בהבלי הגשמיות אשר ההנאה מהם קלושה ביותר ביחס לרוחניות הנעלמת בהם, וכאשר האדם מרגיל את עצמו לקבל את השפע הרוחני שבכל פעולה אזי הוא חי בטוב ובנעימים, משא"כ (מה שאין כן) כאשר האדם חי ע"פ טבע אזי הוא מקבל את השפע הרוחני בהתלבשותו הגשמית, וכאשר מתקבל השפע הרוחני כגשמי (בהתלבשות) אזי שייך שיפול השפע הרוחני מהקדושה לקליפה, כגון שמשפע אהבה דקדושה יפול לתאוה וכדו', ומיראה דקדושה יפול לפחד מבני אדם ומזיקים, וכן בשאר שפעים רוחניים כאשר הם מתקבלים בצורה גשמית שייך שיפלו לקלי'. והנה כל הדומם צומח חי מדבר שבעולם הם גם רוחניים וכנ"ל, ועבודת האדם שכאשר הוא מתעסק בהם כגון באכילה שתיה ומלבושים צריך להעלותם מבחי' גשמית לבחינה רוחנית, ולהשביע בהם את נפשו הרוחנית, וגם בזה שייך ב' בחינות.

א) שירגיל את שכלו לקבל את ההארות הרוחניות הטמונים בכל דבר, וקבלתם בצורה רוחנית נעשית ע"י שמרגיל את הרגשי נפשו להבחין בכל דבר שנכנס לגוף או שהגוף משתמש בו, מה הם השפעותיו הרגשיים. ועל ידי כך ידע ויבין לאיזה רגש רוחני שייך אותה הארה, ובכך תקבל נפשו את ההארה הרוחנית שבאכילה ושתיה ומלבושים, וכמובן שגם אדם הנמצא בדרגה כזו צריך להיזהר לא להתעסק בזה יותר מדי, כיון שבכל דבר גשמי יש אחיזה יותר גדולה של הקליפה, וכמו כן עבודת התורה ודאי הארתה הרוחנית גבוהה יותר.

ב) שיעשה ממילא, כלומר שאדם אוכל מתוך תאוה, ונדמה בעיניו שהכל גשמי אך באמת קיומו וחיותו היא מההארה הרוחנית הטמונה באוכל, [וההארות הרוחניות הטמונות בגשמיות נקראים ניצוצות], וההבדל בין מי שעובד לקבל את ההארה הרוחנית בשכל, לבין מי שמקבל את ההארה בהתלבשות בגשמיות, זה כהבדל החי מהמת.

וביאור הדברים - שתזונת האדם היא מהרוחניות שבאוכל [ולא מהאוכל הגשמי], וכל אוכל יש בו רוחניות וכנ"ל שכל דבר גשמי הוא רוחני בשורשו, אך מכיון שאנו נמצאים בעולם הגשמי והרוחניות התעבתה והתגשמה על כן ההארה הרוחנית שבהם היא מאד קלושה, אך אותם ניצוצות רוחניים הנמצאים בגשמיות הם כעין מפתחות לנפש האדם. שכאשר האדם אוכל, מזהה נפשו את אותם אורות רוחניים הנעלמים בדברים הגשמיים, וכאשר מכין האדם את נפשו לקבל שפע רוחני, אזי כאשר מזהה נפשו את אותם ההארות קלושות היא מתעוררת להתקשר לשורש אותם ההארות, אשר בשורשם האור הוא רוחני וזך בתכלית, ומהשפע הרוחני שנשפע לנפש כאשר היא מתקשרת לשורש אותם ניצוצות בא שובע לנפש, ואם כן הניצוצות הטמונות באוכל אין תפקידם להשביע את האדם, אלא שעל ידם מתעלה הנפש הרוחנית לשורש אותם ניצוצות ושם מקבלת הנפש את שפעה הרוחני ומזה תזונתה ושביעתה. ואם כן הניצוצות הם בסך הכל מפתחות לצינורות רוחניים גדולים ורחבים יותר, אך כאשר חושב האדם שהכל גשמי ואינו מכין את נפשו להתעורר לקבל שפע רוחני משורש אותם ניצוצות הטמונים בגשמיות אזי תזונת נפשו היא רק מאותם ניצוצות הטמונות באוכל הגשמי אשר הארתם קלושה ביותר ואם כן חיות נפשו קלושה ביותר, ה"וא הדין כהבדל בין חיים למיתה, דכל החיות היא מהשי"ת הנקרא חי החיים, דכל החיות נמשכת מהשי"ת המחיה את כולם, ועל כן כאשר האדם זוכה ומתקשר בכל דבר לרוחניותו הרי הוא מתקשר לקב"ה, ואזי חיייו הם חיים אמיתיים, כיון שבכל דבר הוא מתקשר לקב"ה שהוא המחיה של כל הדברים, מה שאין כן אדם שאינו עובד לעורר את נפשו להתעלות מכל דבר ולהשיג בכל דבר את הרוחניות הנעלמת בהם ומניח את עצמו על הטבע, וכל חיותו היא בהתלבשות וכנ"ל, אזי הוא בבחינת מת כלפי העובד ה', כיון שכל חיותו היא מהארת הניצוצות אשר הארתם קלושה ביותר ועל כן הוא בבחינת מת, וזה הביאור בדברי הגמ' (ברכות טו:): צדיקים במיתתם קרויים חיים ורשעים בחייהם קרויים מתים -

דהצדיקים אשר כל חיותם מהשי"ת, ואף בגשמיות כל אכילתם היא לצורך נפשם, וכל אכילתם היא רוחנית שמקשרים עצמם לחי החיים, על כן גם במיתתם קרויים חיים, דבשעת המיתה רק הגוף מפסיק לתפקד אך הנפש ממשכת את פעולתה לקבל שפע רוחני מחי החיים, וכמו שדרשו חז"ל (ברכות סד. מו"ק כט.) על הפסוק "ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלהים בציון" אמר ר' חייא בר אשי אמר רב תלמידי חכמים אין להם מנוחה לא בעוה"ז ולא בעוה"ב שנאמר "ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלהים בציון", ופרש"י אין להם מנוחה משיבה לשיבה וממדרש למדרש. אלא שכאשר [הנפש] הייתה בגוף בזה העולם הייתה צריכה לקבל את השבע דרך הגוף, ולאחר הפטירה היא מקבלת את השפע ישר בלא שום התלבשות בגשמיות, מה שאין כן רשעים שהם בחייהם קרויים מתים מכיוון שאין הם עובדים עבודת הנפש ועל כן כל חיותם קלושה ביותר וכנ"ל ועל כן גם בחייהם קרויים מתים כיון שהם מנותקים מחי החיים, וזהו פרוש הפסוק "צדיק אוכל לשובע נפשו ובטן רשעים תחסר" שעיקר האכילה היא לצורך הנפש אשר היא מקבלת את השפע הרוחני שהוא הוא המחיה את האדם כפשוטו, וכנ"ל שמגשמיות בלבד לא שייך שיתקיים האדם, דלא יתכן דדומם צומח חי יוכלו לזון את המדבר אשר הוא בדרגה גבוהה מהם, דלא יתכן שדברים גשמיים יזונו את האדם אשר הוא מורכב מגשמי ורוחני, אלא דגם בדומם צומח חי יש הארות רוחניות שזרכם מקבלת הנפש הרוחנית את תזונתה וכנ"ל, ועל כן לא שייך שישבע האדם מהאכילה אלא אם כן האכילה היא לצורך נפשו, וזהו "צדיק אוכל לשובע נפשו", דכיון שאכילתו היא לצורך נפשו על כן במעט אכילה מתעוררת הנפש לקבל את שפעה משורש הניצוצות הרוחנים הטמונים באוכל ובזה היא שבעה [וזה הביאור באוכל קימעא ומתברך במעיו]. מה שאין כן בטן רשעים תחסר, דהרשעים שאוכלים לצורך הבטן על כן תמיד אינם שבעים וחפצים לאכול עוד ועוד, ואף כשמפסיקים אין זה משום שמרגישים שובע אלא משום שאינם יכולים להכניס עוד אוכל מחוסר מקום בבטנם, וסיבת הדבר שאינם שבעים דהשובע בא לנפש, והם שאינם מזינים את הנפש על כן בטנם חסרה תמיד, וזהו ביאור הפסוק "כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם", וכי יעלה על הדעת שהאדם חי מהלחם, והלא ברור שהחיים הם מהשי"ת ולא מאכילה טבעית, אלא

רמוז בזה שבאכילת הלחם עצמה שם מונח החיות של מוצא פי ה',
דהחיות אינה מהלחם אלא ממוצא פי ה' המונח בתוך הלחם.

ואף כשאדם עובד לקבל את השפע הרוחני יש בזה ב' אופנים,

(א) שמקבל הארה רוחנית בהתלבשות, כלומר דבכדי לקבל את ההארה
הרוחנית הוא צריך לאכול, וע"י האוכל מתעוררת נפשו ומשתמשת
בניצוצות כמפתחות לצינורות רוחניים גדולים ורחבים יותר וכנ"ל.

(ב) שהאדם מקבל שפע רוחני בלא שום התלבשות, דיודע איך לעורר
את נפשו לקבל שפע רוחני, ואינו נצרך להשתמש בדברים גשמיים ככדי
לעורר את נפשו, וזה הבחינה הנאמרת במשה רבינו ע"ה, על הפסוק
"ואשב בהר ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכלתי ומים לא
שתיתי", ואיתא דלחם לא אכל ומים לא שתה, אך אכל ושתה את דבר
ה', דבלא אוכל ושתיה אין קיום לנפש האדם, דהאוכל ושתיה זהו דבר
רוחני וכנ"ל, וכמבואר בכוונות האכילה, דאכילה זה אכל-י"ה, שתיה
זה שתה-י"ה, כלומר דכל אוכל זה לבחי' המוחין ובלא זה לא שייך קיום
לאדם, אלא שאנו מקבלים את תזונת הנפש בהתלבשות גשמית של אוכל
ומים, ומשה רבינו ע"ה ניזון ברוחניות בלא התלבשות הרוחניות בלחם
ומים והבן.

פרק ב'

הבריאה מתחלקת לג' בחינות א. רוחנית ב. גשמית ג. משותפת מרוחני
וגשמי. שהעולמות העליונים הם כולם רוחניים, והעולם הגשמי בדומם
- צומח - חי ובגוף האדם (שהוא המדבר) הוא גשמי, והאדם הוא בריאה
משותפת אשר מצד גופו הוא גשמי ומצד נפשו הוא רוחני, והיוצא מזה
שנקודת המפגש בין העולם הרוחני לעולם הגשמי זה באדם, ועל כן יש
לו את הכח לברר את הרוחניות הנעלמת בתוך הגשמיות ולהעלותה
לשורשה הרוחני, וכנ"ל בפרק הקודם שכל הגשמיות בשורשה היא
רוחנית (ובירור הרוחניות מהגשמיות זו היא העבודה הנקראת לברר
ניצוצות. ואין כאן מקום להאריך).

ובכדי שיוכל האדם לברר את אותם ניצוצות רוחניים צריך לדעת היכן
הם נקודות המפגש ומקום החבור של הנפש הרוחנית בגוף הגשמי, ובכך
נדע להכיר ע"י רגשותינו בכל דבר מהו שורשו הרוחני. וביאור הדברים
- הזכרנו לעיל שכל הגשמיות בשורשה היא רוחנית, והנה נפש האדם

קשורה לכל העולמות עליונים ותחתונים, ומכיון שכך כאשר יכיר האדם את רגשותיו הנפשיים ויכיר במעט את נפשו, אזי כשאוכל דבר מזה העולם כפי ההרגש שיקבל מהאוכל ידע מהו שורש המאכל ברוחניות, ותתעורר נפשו לקבל את השפע הרוחני הנצרך לה לתזונתה, שהלא ההרגשים הנובעים ממאכל, משתה, מלבושים וכדומה זה נובע מהרוחניות הנעלמת בהם, ועל כן כאשר יכיר האדם את רגשותיו ויבררם, אזי כשאוכל דבר כפי ההרגש שירגיש ידע מהו שורשו הרוחני של אותו דבר, וכן כשיושפע עליו שפע רוחני מהשמים (בלא התלבשות בגשמיות) ידע להבחין מאיזה ספירה והארה רוחנית זה מגיע וידע מהי העבודה הנצרכת לנפשו כפי השפע שנשפע עליו. ורגשות האדם הם רבים (349 במספרם) אך נצמצמם לכשלים עד ארבעים רגשות כללים, אך קודם שנתעסק בפרטי הרגשות הכללים, נבאר מהם נקודות המפגש של הנפש בגוף האדם, והיכן מתלבש הרוחניות של האדם בגופו הגשמי, והחלוק שבין כל נקודת מפגש כפי בחינתה וענינה (שהרי ישנם ז' נקודות של התלבשות הצלם הרוחני בגוף ובכל נקודה יש התלבשות של ההארה רוחנית אחרת וכפי שיבואר) ואיך יוכל האדם לברר את הרגש הרוחני מהשפעת הגוף הגשמי ותאוותיו, והאיך יוכל להעלות את הרגשיו הרוחניים מבחינת הגשמיות ששם זה נופל לתאוות ומידות רעות, להרגש רוחני מזוכך של התקשרות הנפש בבוראה, ובפרק זה נתעסק בהכרת הדמות הרוחנית היכן מתלבשת הקומה הרוחנית של האדם בגופו הגשמי, ובפרק הבא נביא כמה תרגילים איך להכניע את הגשמיות ולחדור לפנימיות האדם לנפשו הרוחנית ושפעה, ואיך יבחן האדם את עצמו אם הוא מתקדם בעבודתו להכנת נפשו לקבלת רוחניות.

האדם כלול מב' בחינות גשמי ורוחני, מצד גופו הוא גשמי ומצד נפשו הוא רוחני, וכפי שייש לאדם קומה גשמית כמו כן יש לנפש קומה רוחנית משלה, ואותה קומה מתלבשת בגוף הגשמי, ואותה קומה רוחנית מכונה בשם צל"ם, וישנם ב' צלמים, צלם אלהי"ם וצלם הוי"ה, וב' הצלמים מחולקים בעניינם, הצלם אלהי"ם הוא התלבשות הקומה הרוחנית של האדם בגופו, כלומר שהצלם אלהי"ם זה החלק הרוחני הקיים באדם מבריא, וכמו שכתוב "ויברא אלהי"ם את האדם בצלמו, בצלם אלהי"ם ברא אותו", מה שאין כן הצלם הוי"ה זהו השפע והקומה הרוחנית הקיימת בעולם, שהם העשר ספירות והתלבשות הפרצופים זה בזה מצד השם ית', כלומר שהצלם אלהי"ם הוא מצד האדם ותיקונו תלוי בעבודת

האדם, מה שאין כן צלם הוי"ה שהוא שפע רוחני קיים מצד השי"ת ושם לא שייך קלקול ותיקון, אלא שאי אפשר להשיג את השפע של הצלם הוי"ה, אלא אם כן תיקן האדם והכין את הצלם אלהים שיהא כלי ראוי לקבל את הארת הספירות שהם הצלם הוי"ה, כלומר הצלם הוי"ה מתלבש בצלם אלהים, וכאשר האדם זוכה לצלם אלהים שלם אזי ממילא ישיג את הצלם הוי"ה המולבש בתוך הצלם אלהים, שהצלם אלהים הוא מבחינת השבירה וצלם הוי"ה הוא מבחינת עולם התיקון, כלומר שהצלם אלהים שהוא הקומה הרוחנית של האדם היא חסרה שלמות, כיון שהיא מחוברת עם העולם הגשמי על כן קיים בה שבירה שאינה על שלמותה ותיקונה אלא היא מושפעת מהטבע הגשמי הגופני, ועל כן חסר לה שלמותה הרוחנית, מה שאין כן הצלם הוי"ה שהוא מצד העולמות הרוחניים מצד השי"ת שבו הכל שלם, וכל עוד והצלם אלהים הוא בבחינת שבירה אזי לא שייך שיאיר בו הצלם הוי"ה, שכדי שיאיר צלם הוי"ה צריך שיהיו כלים שלמים לקבל את אורו, וכל עוד והכלים שזה הז' נקודות של הצלם אלהים המתלבשים בגוף האדם הם שבורים לא שייך שיאיר באדם צלם הוי"ה.

והנה כל קבלת האריז"ל מדברת אך ורק מצלם הוי"ה ואינו מדבר כלל מהעבודה להשלמת הצלם אלהים, האריז"ל מבאר את הארת הספירות והתלבשות הפרצופים וכו', שהם ההארה הנפשית מצד השי"ת שזהו הארת הצלם הוי"ה, אך אינו מדבר כלל מהעבודה לתיקון השבירה שבצלם אלהים, האריז"ל דיבר למקובלים שהיו מקובלים על העליונים ותחתונים שכבר תיקנו את עצמם והיו מזוככים, ועל כן רק ביאר להם מהו השפע הרוחני שהם מרגישים שזהו הארת הצלם הוי"ה וביאר להם מהם סוד אותם שפעים רוחניים מאיזה ספירות הם, ואיזה ייחודים צריך לעשות עם אותם הארות, ורק דבר אחד אומר האריז"ל שיש חילוק בין צלם אלהים לצלם הוי"ה, דצלם הוי"ה מאיר את העשר ספירות בבחינת ג' קוים (חסד, דין, רחמים) מה שאין כן צלם אלהים שהוא מצד השבירה שעמידתו בבחינת קו ישר אך לא בג' קוים אלא בחד סמכא שעומדים זה מעל זה בקו אחד ישר, והם ז' ספירות חג"ת נהי"מ (חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד מלכות) דקיימי אחד סמכא, וכך הם מתלבשים בגוף האדם זה מעל זה בז' מקומות כנגד חוט השדרה וכפי שיבואר, (והג' ראשונות כח"ב – כתר חכמה בינה, דצלם אלהים הם נמצאים מחוץ לגוף האדם

וחופפים מעל ראשו וכפי שיבואר), ומובן ממילא שלא שייך שאדם יכוון את כוונות האריז"ל שהם מבחינת הצלם הוי"ה בלא שתיקן את הצלם אלהים, דכוונות צריך לחיות בהרגש ולא לדעת אותם בשכל, והרגשת החיות משפע רוחני לא שייך אלא אם כן תיקן את הצלם אלהים משבירתו, ואדרבא אדם שתיקן את הצלם אלהים משבירתו ירגיש בהרגשי נפשו את הארה הצלם הוי"ה שהם כוונות האריז"ל ואפילו בלא שלמד את כוונות האריז"ל.

המשך פרק ב'

והיה לי תלמיד שלמד את העבודה הנפשית לתקן הצלם אלהים משבירתו ולא למד קבלת האריז"ל, ואחר זמן דברתי עמו וסיפר לי מה מרגיש בברכות בשמונה עשרה ומה מרגיש בכל כריעה וכריעה, וזה תאם את מה שמבואר בכוונות האריז"ל, וזהו כנ"ל שהארת הצלם הוי"ה מאיר ממילא כאשר מתקנים את השבירה שבצלם אלהים, אלא שהאריז"ל לימד לדעת להבחין מהי כל הארה והארה ומתי מושפעים ההארות ומה העבודה שצריך לעשות עם אותם ההארות, וא"כ עבודת האדם היא לתקן את השבירה הקיימת בצלם אלהים, וענין תיקון השבירה של צלם אלהים הוא בירור רגשות הקיימים באדם, שהאדם יפסיק להיות מושפע מהגשמיות ומכל דבר יושפע אך ורק מהרוחניות, וכאשר משיג האדם מדרגה זו שמכל דבר יש לו התעוררות והתעלות רוחנית זה סימן שתיקן את השבירה שבצלם אלהים (שענין השבירה היא הנפילה לגשמיות, כנ"ל), ואז ממילא מאיר בו הצלם הוי"ה בלא שום הכנה מוקדמת, דמצד השי"ת כל הזמן מושפע שפע רוחני שזה הצלם הוי"ה, אך איננו קולטים אותו משום שאנו חסרים את הכלי שהוא הצלם אלהים. וכאשר מתעורר האדם להכין את נפשו להיתקן מהשבירה של הצלם אלהים זה בחי' העלאת מ"ן (מים נוקבין), וכאשר מתעלים המ"ן מתעורר כנגד מ"ד (מים דוכרין) שזה בחי' הארת הצלם הוי"ה המתקן את העולם ע"י השפע הרוחני שמושפע בו, וכאשר זוכה האדם להעלות מ"ן ולעורר עייז מ"ד אזי הוא נקרא ב"ן אד"ם, והתעוררות המ"ן הבא מעולם השבירה זה בחי' הארת שם הוי"ה במלוי ב"ן (העולה מזה העולם), והתעוררות המ"ד דצלם הוי"ה זה נובע מהארת שם הוי"ה במלוי מ"ה שהוא עולם התיקון, ומ"ה גימטרייא אד"ם ועל כן הזוכה לזה הוא ב"ן אד"ם והבן.

ועניין הצלם אלהים מרומז בספר יצירה וז"ל: וכ"ב אותיות יסוד, ג' אמות וז' כפולות וי"ב פשוטות וכו' שלש אמות (אותיות) אמ"ש וכו', שבע כפולות (אותיות) בג"ד כפר"ת וכו', שנים עשר פשוטות [אותיות] הו"ז חט"י לנ"ס עצ"ק. וחלוקת האותיות לג' בחינות, הם כ-ג' בחי' הנ"ל, דאותיות אמ"ש הם כנגד הרוחניות, ואותיות הו"ז חט"י לנ"ס עצ"ק הם כנגד הגשמיות, ואותיות כפולות שהם בג"ד כפר"ת הם כנגד הגשמיות וכנגד הרוחניות וזהו עניין "כפולות".

וז' אותיות כפולות אלו מתלבשים בגוף האדם בז' מקומות מהמח עד סוף חוט עמוד השדרה, וצורת התלבשות הכ"ב אותיות בגוף האדם הם כך, דאמ"ש הם ר"ת א'ויר מ'ים א'ש, וא'ש זה כנגד הראש, א'ויר כנגד הלב (חזה), מ'ים כנגד הבטן, והם מתלבשים בתוככי עמוד השדרה בחלק הפנימי ביותר שבעמוד השדרה (בחוליית הכסף שנמצא בתוך מח עמוד השדרה), ומעל פנימיות חוט השדרה יש את מח עמוד השדרה ששם נמצאים אותיות בג"ד כפר"ת, ומחוט השדרה יוצאים ומתפשטים הי"ב אותיות פשוטות כנגד רוחב גוף האדם, ומתפשטים מאות ה' מימין לאות ק' משמאל ככתיבתם הו"ז חט"י (מימין) לנ"ס עצ"ק (משמאל), וצד ימין זה צד הקדושה וצד שמאל זה מצד הקלי' וא"כ אות ימין הכי קרובה לקדושה ואות שמאל יורדת לבין הקלי'.

[וזהו בחי' רגל הקוף שהיא בבחי' "ורגליה יורדות מות" שיורדת לבין הקלי' משא"כ באות ה"א ואכמ"ל, וזהו המבואר בזוה"ק שהמן רצה לתלות את מרדכי על ירך האות קו"ף, שזה הבחי' של הקלי' וכנ"ל, והנה אות צ' כותבים צד"י אך קוראים לה צד"ק, עם תוספת קו"ף ויבואר ע"פ דרכו של רבז"ל דעבודת הצדיק היא לירד לעמקי הקלי' ולברר משם את הקדושה הנעלמת ועל כן מחברים לאות צד"י את האות קו"ף לרמז שהצדי"ק יורד לתוך הקלי' ומשם מברר את הקדושה].

וע"פ סידור האותיות כליל יובן שורש הבני אדם ע"פ שמותם אם נוטים כלפי חסד או כלפי דין, דאם אותיותיהם מהאמצע כגון אמ"ש בג"ד כפר"ת ואותיות ט"י ל"נ, זה מורה שהאדם שורשו ברחמים שזהו קו האמצעי המכריע בין חסד לדין, ועם רוב אותיות השם הם מאותיות הו"ז ח זה מורה ששורש האדם בחסד, ואם רוב אותיות השם הם מאותיות סעצ"ק זה מורה ששורש האדם מהדין, לדוגמא אברהם הוא איש חסד דאותיות אבר"ם הם מהאמצע ואות ה"י דאברהם זה מצד ימין

וזוהו שאברהם הוא איש החסד, ויצחק אותיותיו צ' ק' הם משמאל (והם אותיות הכי שמאליות) על כן יצחק הוא איש הגבורה, ויעקב הוא ממדת הרחמים ואע"פ שיש באותיותיו ע' ק' שהם מצד שמאל אך כיון שיש בשמו אות ב' הלקוחה מהאמצע ומקומה כנגד ראש האדם (בהתלבשות האותיות בגוף האדם) על כן זה מטה את שמו לרחמים הממצע בין חסד לדין, וע"פ הנ"ל יובן איך לחשבן זאת בשאר שמות בנ"א, [ישנם שיטות שחלוקת הי"ב פשוטות אינם מימין לשמאל אלא מהאמצע לצדדים שהקרוב לאמצע קדוש יותר, אך מקובל כפי הדעה הראשונה]

ועיקר עיסוקנו כעת הוא באותיות בג"ד כפר"ת שהם מתלבשים בז' מקומות בגוף האדם והם ז' ספירות תחתונות של צלם אלהים שבהם המעבר בין רוחניות האדם לגופו הגשמי, ושם עיקר עבודתנו לקחת כל דבר גשמי ולהעלותו לבחינתו הרוחנית וכנ"ל, כיון דא"א לבא לבחי' ג' אותיות יסוד אמ"ש בלא שמשגיגים את הז' כפולות בג"ד כפר"ת, וכנ"ל דא"א להשיג בחיי צלם הוי"ה בלא שמתקנים בחיי צלם אלהים.

והתלבשות הצלם אלהים הוא מסוף המוחין במקום שמתחיל עמוד השדרה ועד סוף עמוד השדרה (בז' מקומות), והתלבשות אותיות בג"ד כפר"ת מתחלקים לג' חלקים כנגד אותיות אמ"ש, אותיות ב'-ג' כנגד הראש כנגד אות ש' מאותיות אמ"ש, אותיות ד'-כ' כנגד הלב (חזה) כנגד אות א', מאותיות אמ"ש, אותיות פ'-ר'-ת' כנגד הבטן (טבור) כנגד אות מ' מאותיות אמ"ש, ומכיון שאותיות אלו הם בבחי' כפולות שהם המעבר בין הרוחני לגשמי על כן בהם עיקר עבודת האדם לשמור שיעלה את הגשמיות לרוחניות ולא שיתהפך ח"ו ויפול השפע הרוחני לגשמיות, ועיקר מקום הנפילה הוא כנגד אותיות פר"ת שהם כנגד הבטן, דמתחת החזה יש פרסה ומשם ולמטה זה נחשב לחצי התחתון של הגוף ששם עיקר התאוות (אכילה, נשים), ועל כן עיקר העבודה היא לתקן את הג' נקודות תחתונות אלו, וכאשר זוכה לתקנם אזי עשה את עיקר עבודתו, והוא בבחי' אדם יושב על הכסא, דקודם שמתקן את הג' רגשות אלו אזי הם בבחי' פר"ת, [שהם אותיות רפ"ת על שם הזוהמה הגדולה שיש שם כאשר האדם שקוע בגשמיות] אך כאשר מתקנם אזי מתחבר אות כ' לאותיות פר"ת ומרפ"ת נעשה כפר"ת, שמורה על השראת השכינה שהיתה מעל הכפורת כמ"ש "ובבא משה אל אהל מועד לדבר אתו וישמע את הקול מדבר אליו מעל הכפרת אשר על ארון העדות מבין שני

הכרבים וידבר אליו", וכל עוד והאדם לא תקן את עצמו והוא בבחי' שבירה אזי הוא בבחי' עץ הדעת טוב ורע כיון שמצד אחד הוא מקבל שפע רוחני ומצד שני זה נופל לגשמיות שזה אחיזת הרע, משא"כ כאשר האדם מתקן את עצמו ומקשר עצמו לחי החיים בכל דבר וכנ"ל בפרק הקודם אזי הוא בא לעץ החיים שבכל דבר יש רק טוב ורואה בכל דבר את הטוב ה' לכל שמאיר בו הצלם הוי"ה ששם הכל טוב שפע רוחני מזוכך בלא מעצרים ומניעות, וכאשר זוכה האדם לברר את כל הז' מקומות מפגש הרוחני וגשמי, אזי זוכה להארת הצלם הוי"ה וזוכה לראיה רוחנית בבחי' נבואה ורוה"ק גמורה, אך צריך לדעת שהשגת התיקון של הצלם אלהים נעשה ע"י ברור הרגש של האדם להרגיל את רגשותיו לחוש בשפע רוחני שנשפע מלמעלה וכן לחוש ברוחניות הנעלמת בגשמיות, ואין בזה עבודת השכל, דהשכל שפועל בבחי' "והמה בקשו חשבונות רבים" הוא נובע מזה שהאדם אחוז בבחי' עץ הדעת טוב ורע כלומר כאשר האדם מונח עדיין בשבירה קודם שתיקן את הצלם אלהים, וזהו שלא מצינו בתורה את ענין השכל אלא בעץ הדעת טוב ורע כמ"ש "ונחמד העץ להשכיל" וגו', דכאשר האדם עובד את הקב"ה בחוכמות זה כבר נפילה לעצמיות שזה בחי' אחיזת הגשמי שהאדם מרגיש את עצמו כמשהו בעולם ואינו מתבטל לקב"ה, שזה גופא בחי' השבירה שבצלם אלהים המונע מצלם הוי"ה להאיר בו וכנ"ל בפרק הקודם, והצלם אלהים בשבירתו זה בחי' נחש הקדמוני שהחטיא את אדה"ר וכפי שיבואר לקמן.

המשך פרק ב'

וקודם שנמשיך לבאר את ענין הצלם אלהים שהוא בבחינת אותיות בג"ד כפר"ת, נבאר מה הוא ענין הנפילה של השפע הרוחני לבחינה גשמית, והנה הקדמנו לעיל דהצלם אלהים המתלבש בגוף הוא הז' ספירות התחתונות של הצלם אלהים אך הג"ר (הג' ראשונים) הם חופפים מעל הראש, ועמידתם הוא באופן הזה שהמוחין נמצאים מקצה הגולגלת ועד המקום שאדם יכול להרים ידיו מעל ראשו ולחבר את כפות ידיו, ומעליהם חופף הכתר, והכתר מאיר באורו עד הגולגלת שהם בחינת מוחין דחג"ת (חבד גבורה תפארת), שהם קצה המוחין הרוחניים, דקצה המוחין הרוחניים (בחי', חב"ד דצלם אלהים) מתלבש במוחין הנמצאים בגולגולת והם בבחי' (בחינת) מוחין דחג"ת דצלם אלהים, וזהו סוד מקום הנחת תפילין של ראש במקום שמוחו של תינוק רופס

(מנחות לז.) דהתפילין הם בחי' מוחין כידוע, ובאמת שהמוחין של האדם הם מחוץ לראשו וכנ"ל דהמוחין שבגולגולת זה רק מוחין דחג"ת, ועל כן כשהתינוק נולד המקום שכנגד מוחו רופס, לרמז ולומר שהמוחין לא מפסיקים בעצם הגולגולת אלא הם ממשיכים ויוצאים מעל ראשו, אלא שאחר כך אותו מקום מתקשה כיון שטבע העולם שנופלים לגשמיות וחושבים שהכל גשמי ושוכחים מהמוחין של הצלם אלהים הרוחני, וזהו שמניחים את התפילין שהם בחי' מוחין באותו מקום שבו נמצאים המוחין הרוחניים.

וזה ביאור דברי הגמרא (נדה ל:) שכשהתינוק במעי אמו נר דלוק לו על ראשו וצופה ומביט מסוף העולם ועד סוף העולם וכו' וכיון שבא לאור העולם בא מלאך וסוטר על פיו ומשכחו כל התורה כולה שנאמר "לפתח חטאת רובץ". שהנר דולק זה בחי' הארת המוחין שראייתם רוחנית כפי ראיית הנפש אשר קשורה בכל העולמות ועל כן בכח העובר לראות בראייה רוחנית מסוף העולם ועד סוף העולם, אך כשבא לעולם נופל לבחי' שבירה ואזי שוכח הכל ואינו רואה ומביט מסוף העולם ועד סוף העולם, אלא אם כן יתקן את בחי' השבירה ואזי זוכה לרוה"ק גמורה שבה רואה מסוף העולם ועד סוף העולם, וכמשמתקן את בחי' השבירה אזי מקבל את נפשו בשלמות ורואה ומביט בראיה נפשית שראייתה רוחנית בלא צמצום גבולי, וכאשר האדם בבחי' שבירה אזי כשירוד לו שפע רוחני ויורד לבחי' ז' ספירות דצלם אלהים, אזי אופן ירידתם הוא באופן כזה, דקודם כל נשפע מהמוח שפע [זה פועל גם בגשמיות] ויורד דרך עמוד השדרה עד לתחתית עמוד השדרה, ששם יש כמין שקיק שבו מתקבל המוח שיורד מהמוח, ומשם זה מתחיל לעלות חזרה לראש ובדרך עלייתו עובר השפע בז' מקומות בגוף שמכונים בלוטות, שבהם מתלבשים הז' אותיות בג"ד כפר"ת, ושם הוא מעבר הכח האנרגטי רוחני לגוף הגשמי, וזה עובר דרך שם וממשיך לעלות חזרה למוח, וכאשר האדם מזוכך אזי גופו מקבל את ההארה הרוחנית, כל נקודה ונקודה כפי השפע שנשפע לה, וכאשר זה חוזר למוחו משכיל האדם את ההשגה הרוחנית שנשפע לו, (כלומר בכדי שהשכל יקבל ויבין את השפע הרוחני זה צריך קודם לרדת עד סוף עמוד השדרה ולהעלות חזרה למוח), אך כאשר רגשות האדם בז' בלוטות אלו אינם מזוככים, וכל חפצו ורצונו הוא בתאוות גשמיות אזי גם השפע הרוחני מזדהם בעוברו דרך אותם נקודות מפגש הרוחני והגשמי ומתגשם ונהפך משפע רוחני לתאוות

גשמיות, וזהו המבואר בספרים הקדושים שכל תאוה יש לה שורש רוחני ושצריך להעלות את התאוה לעבודת ה', כיון שכל תאוה בשורשה היא באמת שפע רוחני אלא שנפל השפע לגשמיות והתהפך לטבע ועל כן תיקונה שיחזירה לשורשה הרוחני.

והבלוטה הראשונה [מלמטה למעלה] זה כנגד הזרע, ועל כן כאשר האדם לא עובד על עצמו [אז] מכל שפע [שהוא מקבל] הוא נופל לתאוות נשים ופגם הברית, כיון ששם הוא המקום הראשון שמתחבר השפע הרוחני לגוף הגשמי, וכיון שלא תיקן את עצמו מיד השפע נהפך לתאוה והבן, וככל שאדם מתקן יותר את רגשותיו כך הוא זוכה לקבל את השפע הרוחני יותר, ואם הוא זיכך רק את הנקודה הראשונה אז רק שם יתקבל השפע הרוחני כנצרך ויתחיל להזדהם מנקודה שניה ואילך, ואם תיקן ב' רגשות אזי בב' רגשות יתקבל השפע כנצרך ומשם והלאה יזדהם וכו' וכו', ועיקר העבודה היא בג' תחתונות בחי' פר"ת (רפ"ת) וכו"ל, ואם זוכה לברר את כל הז' נקודות אזי זוכה לתקון השבירה בשלמות וזוכה להארת צלם הוי"ה בשלמות ואזי זוכה שכל חושיו הגשמים נעשים רוחניים כגון ראייתו רוחנית שמיעתו וכדו', [וזוכה לבחי' מדבר וכפי שיבואר].

וזהו שרואים שיש אדם שרוצה להשפיע בדבוריו ואינו מצליח ואינו מבין למה, והסיבה לזה דהשפעת הדבור וכל דבר נובעת מהנפש וכל עוד ואין לנפש התלבשות בגוף מחמת השבירה שבצלם אלהים אזי דבור האדם חסר מההארה הרוחנית של הנפש שהיא היא המשפיעה, ועל כן דבריו אינם מתקבלים משום שיש בהם רגשות שלילים שנובעים מהשבירה, וכן בכל דבר צריך לבדוק ולראות שנעשה מהבחי' הרוחנית שבו ואזי יצליח הדבר, ובלא זה כל מעשיו יהיו כמעשה חיצוני ולא ישפיעו כלל מחמת חסרון הפנימיות, (ובפרק הבא יבואר איך יוכל האדם לבדוק אם תיקן רגש מסוים באופן שנהיה ממנו כלי לקבל שפע רוחני ואזי יש ביכולתו להשפיע).

וכל עוד והאדם אינו עובד לזכך את הז' רגשות הללו אזי כל התפעלותו במדותיו אהבה שנאה פחד כעס וכו' הכל נובע מהתפעלות תחתונה של רגשות גשמיים, וככל שאדם מזכך את עצמו אזי התפעלותו רוחנית, והכרת רגשות מתחלקת לג' בחי' מח - פה - לב, דישנם קבוצת רגשות שהם מסוף עמוד השדרה ועד הלב, והם בחי' אותיות פר"ת, וישנם

רגשות שהם מהלב ועד הפה, בחי' אותיות ד"כ, וישנם רגשות שהם מהפה ועד המח בחי' אותיות ב"ג, [כזה].

ויתכן שאדם יזכך בחי' פר"ת ולא יזכך בחי' בגד"כ וכנ"ל, ועניין המח - פה - לב הוא מקום הרגשות, דהלב הוא מקשר בין הרגשות של האדם לעולם, והפה מקשר באופן מעשי את הרגשות לעולם ע"י כח הדבור, והמח הוא מכוון את הרגשות איך לבטאם, אך צריך לידע שאין הרגשות נובעים מהמח - פה - לב, אלא נביעתם היא מהז' בלוטות של התקשרות הרוחני בגשמי כנ"ל, והתבטאותם מהאדם ולחוץ נעשה בג' מקומות שהם המח הפה והלב, כלומר דדרך המח - פה - לב, יכול האדם לידע מה כואב לו ומה הוא מרגיש, אך לא ידע למה כואב לו דהכאב אינו נובע מהלב אלא מהז' בלוטות, ועל כן אם רוצה האדם לידע למה כואב לו, ומהיכן נובעים רגשותיו צריך להכיר את הרגשי הז' בלוטות ממה הם מושפעים ומה גורם להם הרגש כזה או אחר ובכך ישכיל וידע למה הוא מרגיש הרגש כזה או אחר, לדוגמא אם ידע האדם שבבלוטה פלונית מתקבל שפע רוחני של אהבה דקדושה, ויודע שכאשר נופל אהבה דקדושה לגשמיות מתהפך לתאוה מסוימת אזי כאשר יש לו את אותה תאוה משכיל ויודע שזה מחמת שנשפע לו שפע אהבה דקדושה שנפל לגשמיות, וכן בשאר הרגשותיו כגון שנאה קנאה פחד מחלוקת וכו' וכו', שכאשר מכיר האדם את הרגשיו ויודע ממה נובע כל שפע הריהו יכול לדעת לפי מצב רוחו מה השפע והמעמד הרוחני שלו שמחמת זה מרגיש הוא את מה שמרגיש, [ובהמשך דברנו יבואר שע"י שהאדם מבחין בעצמו ממה נובעים הרגשיו, עי"ז האדם משתנה ומפסיק להיות מושפע מהטבע הגשמי ומתקשר לצלם הרוחני, דקודם שאדם יודע ממה נובעים בעיותיו קשה לו להשתנות כיון שאינו יודע למה הוא נמשך לגשמיות ומה מושך אותו לשם, אך כאשר משכיל האדם את הבעיה אזי מתחילה נפשו להשתוקק לצאת מאותו רע ומושכת אחריה את האדם.

ולהבדיל גם הפסיכולוגים פועלים כך דכאשר יש לאדם בעיה נפשית מסוימת זה נובע ממקרה שהיה לו בעבר והשפיע עליו, ופגם בשלוות נפשו, ואותו פצע נפשי נשאר קיים בהמשך החיים וגורם לבעיה הנפשית, ואז הפסיכולוגים מנסים לאתר מה גרם לפצע הנפשי ומחזירים את המטופל לאותה תקופה, ומסבירים לו שזה לא נורא אם קורה כך

וכך ואזי כאשר האדם נתקל בבעיה ומבין שאין בעצם שום בעיה אזי מתרפאת נפשו ויוצא מהבעיה, אך יש לפסיכולוגים בעיה שעל כן אינם מצליחים לרפאות את המטופלים בשלמות, שהם חוזרים ובודקים היכן התחילה הבעיה אך אינם יודעים "למה" דבר כזה גורם בעיה, כיון שכל השגתם היא מבחי' המח - פה - לב, ששם מתבטאים הרגשות, אך אינם חודרים לז' בלוטות לידע ממה נובע כל הרגש והבן], ודרך המח - פה - לב יוצאים הרגשות החוצה, וזהו ששיך בהם ג' בחי' ברית, א - ברית המעור (יסוד) וכנגד זה צריך למול את ערלת הלב שהלב הוא כנגד הג' רגשות של בחי' פר"ת וכנ"ל. ב - ברית הלשון. ג - ברית המחשבה שצריך לשמור את עצמו ממחשבות זרות, דבג' מקומות אלו צריך לבחון שכל היוצא מהם יהיה רוחני ולא יפול לתאוות גשמיות, שזה מורה שהאדם בפנימיות ג"כ רוחני, דכיון שהם הכלים שמבטאים את הרגשות על כן כפי ההתבטאות כך הוא מצב הרגשות בפנים, וברור וזיכוך זווג תחתון תלוי בלב ששם הוא ברור הרגשות התחתונים בחי' פר"ת, וכמו"כ בפה יש בחי' יחוד (זווג) חיך וגרון, דהחיך הוא בחי' עליונה רוחנית והגרון בחי' תחתונה בחי' דין כמבואר בקבלה, וגם שם צריך לברר את הדבור שינבע מהבחי' עליונה מהרוחניות בחי' חיך ולא מבחי' דין בחי' גרון, וכן במח יש שמירת ברית המחשבה, דגם במח יש בחי' יסוד ששיך בו יחוד (זווג) המוחין חכמה ובינה, וענין יחוד החו"ב דמעל המוחין יש בחי' שביל דעת עליון אשר יש שם נקודה שעומדת מעל ב' המוחין, שכאשר האדם מקבל שפע רוחני זה עובד דרך שם, וכאשר בא שפע לאדם אזי אותה נקודה מתקשה ומתמלאת באור הרוחני ואזי אותה נקודה מתרחבת והולכת גם בגשמיות, ואזי היא נוגעת בב' המוחין חו"ב וזה בחי' יחוד חו"ב מצד ברית המחשבה.

[ויחוד החו"ב הנזכר כאן אינה בבחי' הדעת שהוא המח השלשי שבמצח מתחת החכמה ובינה, דכאן אנו מדברים מיחוד החו"ב ע"י נקודה המהברתם מלמעלה ולא מלמטה],

אך יש חלוק בין יחוד הפה והלב לבין יחוד המח, דיחוד הפה והלב שייך שיעשה בידי האדם כפי עבודתו, משא"כ יחוד המחשבה בחי' יחוד חו"ב אינה שייכת שתעשה בידי אדם אלא תלוי בידי השי"ת כפי השפע שמשפיע לו, וזהו דבר שאינו תלוי בעבודה ויגיעה אלא ברצון ה', ויחוד חו"ב בשלמות היה אצל שלמה המלך ע"ה ולא היה כן אלא בימות

המשיח, דכיום אין בנ"א ששייך אצלם יחוד חו"ב העליון, ומה שקיים היום זה רק התנוצצות שיוצא מחכמה לבינה ומבינה לחכמה אך לא בבחי' יחוד שמתחברים כאחד, וזהו הנא' גבי שלמה "בגבעון נראה ה' אל שלמה בחלום הלילה ויאמר אלהים שאל מה אתן לך וכו' ויאמר שלמה וגו' ונתתה לעבדך לב שומע לשפוט את עמך וגו' וייטב הדבר בעיני אדני כי שאל שלמה את הדבר הזה וגו' הנה עשיתי כדברייך הנה נתתי לך לב חכם ונבון אשר כמוך לא היה לפניך ואחריך לא יקום כמוך וגו' ויקץ שלמה והנה חלום" ופרש"י ויקץ שלמה והנה חלום, והנה הבין שחלומו אמת שומע עוף מצפצף ומבין לשונו, כלב נובח ומבין לשונו, ועפ"ז מובן איך ידע שלמה שחלומו אמת משום שהרגיש שקיים במוחו יחוד חו"ב מאותה נקודה עליונה שהתמלאה בשפע רוחני של החכמה העליונה, ועל כן דוקא שלמה זכה לבנות את בית המקדש, דהחלוק בין ביהמ"ק לבין המשכן דבמשכן היה השראת השכינה בחי' מלכות, משא"כ בבית המקדש שהיה שם המשכת החכמה העליונה, ודוקא שלמה שזכה לחכמה העליונה יכל לבנות את בית המקדש שהיה בית החכמה העליונה, ובחי' זו של יחוד חו"ב ע"י הנקודה שמתמלאת אור רוחני זה בחי' וכבוד ה' מלא את המשכן, ודבר זה יושפע רק לע"ל כשיבא משיח צדקנו [וכמבואר ברמב"ם], אך עבודתנו כעת היא לברר את הרגשות שיהיו רוחניים בבחי' הפה והלב, כלומר הז' ספירות דצלם אלהים שהתלבשותם מסוף המח מראש עמוד השדרה ועד סוף עמוד השדרה, וכל עוד והאדם אינו עובד לזכך את רגשותיו אזי כל התפעלותו מבחי' הרגשות הגשמיים של טבע הגוף, ואזי גם כל מחשבותיו השכליות הם גם גשמיות, וכנ"ל דהמחשבה השכלית פועלת רק לאחר שהשפע עולה חזרה מסוף עמוד השדרה כלפי מעלה, אך כיון שהרגשות בשורשם הם רוחניים על כן אדם שאינו מתקן את הצלם אלהים נופל לבעיות נפשיות מחמת שהוא חי בסתירה, בין השפע שבשורשו הוא רוחני לבין הגוף הגשמי ואזי הוא מעורב מטוב ורע, וכנ"ל דבחי' בג"ד כפר"ת בשבירה זה בחי' עץ הדעת טוב ורע.

פרק ג'

בפרק הזה נדבר מהכרת הצלם אלוהים מז' ספירותיו התחתונות המתלבשות בגוף ואופן חלוקתם בבחי' בג"ד כפר"ת, וכמו כן נוסיף תרגילים כללים לברור ותיקון הצלם משבירתו. וקודם שנתחיל לדבר

מעניין תיקון הצלם אלהים בעבודה רוחנית, נבאר את החלוק שבין חכמה דקדושה המושגת ע"י העבודה הרוחנית שבה אנו עוסקים, לבין הדרכים שמשתמשים העכו"ם כגון במזרח הרחוק להשגת רוחניות, דהנה הזכרנו בפרק הקודם דהצלם אלהים בשבירתו הוא בבחי' עץ הדעת טוב ורע, ובו היה הנסיון של אדם הראשון, אדה"ר הצטווה לא להתעסק בבחי' השבירה שבצלם אלהים בכדי שלא יפול ח"ו מהבחי' הרוחנית לגשמיות, אך הנחש פיתה את חוה להתעסק בתיקון הצלם אלהים ולבסוף נכשלו ונפלו לבחי' הגשמית בחי' מיתה, והנחש הוא בחי' המח שיורד בתוך עמוד השדרה שבו יורד השפע הרוחני ומורגש בז' בלוטות בג"ד כפר"ת, ואותו נחש פיתה אותם כן להתעסק עם הרגשות שהם קשורים ברוחני וגשמי שעל כן הם בבחי' עץ הדעת טוב ורע, [ומה שהנחש פיתה דווקא את חוה יבואר בדברנו בפרק זה שהחוש המרגיש את הרגשות הרוחניים הנשפעים לאדם זה מבחי' בינה שזה בחי' אשתו של אדם שזה בחי' חוה שנמשכה להרגשים של הצלם אלהים], וכיום עבודתנו לתקן את בחי' אותו נחש קדמוני כלומר לתקן את הצלם אלהים משבירתו ואזי כל השפע הנשפע מהמוחין יהיה ג"כ רוחני בלא אחיזת הגשמיות ויהיה בבחי' עץ החיים כנ"ל. ואותו נחש שהוא העובר בתוך עמוד השדרה הוא בחי' "נחש בריח תיכון" המוזכר בתקוני זוהר שהוא נחש בבחי' יושר, שעולה ביושר בתוך עמוד השדרה דרך הז' בלוטות, אך ישנם עוד ב' נחשים והם מכונים "נחש עקלתון" שהם מסתובבים מסביב עמוד השדרה ואינם עוברים בתוך עמוד השדרה, ומכיוון שאינם עוברים בתוך עמוד השדרה דרך הז' בלוטות על כן מצד אחד יותר קל להשיגם, וכמו שבגשמיות קל יותר לעלות בצורה עיגולית מאשר לעלות ביושר שאז העליה יותר קשה, אך כיון שאותו נחש אינו עובר דרך הצלם אלהים ואין השגתו תלויה בתקון השבירה של הצלם אלהים על כן אלו שעולים להשיג דרך בחי' נחש עקלתון נשארים תמיד בשבירה, ואם כן אליבא דאמת אף פעם אינם מתעלים ומשיגים השגה רוחנית אמיתית שהרי תמיד עליהם שבורים ולא שייך שישגו כלום, ועל כן הם תמיד שקועים בתאוות גשמיות שנובעים מהשבירה של הצלם אלהים.

וזהו החלוק בין השגת החכמה דקדושה שבאה ע"י עבודה רוחנית בתיקון "נחש בריח תיכון" התלוי בתיקון השבירה שבצלם אלהים לבין חכמות חיצוניות המושגים ע"י עליה בבחי' "נחש עקלתון" אשר באמת

כל חכמתם אינה כלום כיון שאין להם שום כלי להשיג השגה רוחנית באמת,

ונביא את דברי הזוה"ק אָמַר רַבִּי אַבָּא יוֹמָא חַד אַעֲרַעְנָא בְּחַד מְתָא מְאֻנּוֹן דְּהוּוּ מִן בְּנֵי קְדָם, וְאָמְרוּ לִי מַהֲהִיא חֲכָמְתָא דְּהוּוּ יַדְעִין מִיּוֹמֵי קַדְמָאֵי וְהוּוּ אֲשַׁפְתּוּן סְפָרִין דְּחֲכָמְתָא דְלַהוֹן, וּקְרִיבוּ לִי חַד סְפָרָא. וְהָוָה כְּתִיב בֵּיהּ, דְּהָא כְּגוֹנוֹנָא דְרַעוּתָא דְבַר נָשׁ אִיכוּוּן בֵּיהּ בְּהָאֵי עֲלָמָא, הֵכִי אֲמַשִּׁיף עָלֶיהָ רוּחַ מְלַעֲיָלָא כְּגוֹנוֹנָא דְהַהוּא רַעוּתָא דְאַתְדַּבְק בֵּיהּ, אִי רַעוּתִיהּ אִיכוּוּן בְּמִלָּה עֲלָאָה קַדִּישָׁא אִיהוּ אֲמַשִּׁיף עָלֶיהָ לְהַהִיא מְלָה מְלַעֲיָלָא לְתַתָּא לְגַבִּיהּ. (תרגום) אָמַר רַבִּי אַבָּא, יוֹם אֶחָד נִפְגְּשִׁיתִי בְּעִיר אַחַת מֵאוּתָם שְׁהִיוּ מִן בְּנֵי קְדָם, וְאָמְרוּ לִי מֵאוּתָהּ חֲכָמָה שְׁהִיוּ יוֹדְעִים מִיָּמִים רֵאשׁוֹנִים, וְהִיוּ מוֹצְאִים סְפָרִים שֶׁל הַחֲכָמָה שְׁלָהֶם, וְקָרְבוּ לִי סֵפֶר אֶחָד, וְהָיָה כְּתוּב בּוֹ, שְׁכֵמוּ שְׁהֲרָצוֹן שֶׁל הָאָדָם מִתְכַּוֵּן בּוֹ בְּעוֹלָם הַנֵּה, כִּף מִמְשִׁיף עָלָיו רוּחַ מְלַמְעָלָה כְּמוֹ אוֹתוֹ הֲרָצוֹן שְׁנֹדְבֵק בּוֹ. אִם רָצוֹנוֹ הִתְכַּוֵּן לְדַבֵּר עָלְיוֹן קַדוּשׁ, הוּא מִמְשִׁיף אוֹתוֹ הַדְּבָר מְלַמְעָלָה לְמַטָּה אֵלָיו.

וְאִי רַעוּתִיהּ לְאַתְדַּבְקָא בְּסִטְרָא אֲחֵרָא וְאִיכוּוּן בֵּיהּ, אִיהוּ אֲמַשִּׁיף לְהַהִיא מְלָה מְלַעֲיָלָא לְתַתָּא לְגַבִּיהּ. וְהוּוּ אָמְרִי דַעֲקָרָא דְמִלְתָּא תְּלִיָא בְּמַלְיָן וּבְעוֹבְדָא וּבְרַעוּתָא לְאַתְדַּבְקָא, וּבְדָא אֲתַמְשִׁיף מְלַעֲיָלָא לְתַתָּא הַהוּא סִטְרָא דְאַתְדַּבְק בָּהּ. (תרגום) וְאִם רָצוֹנוֹ לְהַתְדַּבֵּק בְּצַד הָאֲחֵר וּמִתְכַּוֵּן בּוֹ, הוּא מִמְשִׁיף אֶת אוֹתוֹ הַדְּבָר מְלַמְעָלָה לְמַטָּה אֵלָיו. וְהִיוּ אוֹמְרִים שְׁעַקֵר הַדְּבָר תְּלוּי בְּדַבּוּרִים וּבְמַעֲשֵׂה וּבְרָצוֹן לְהַתְדַּבֵּק, וּבְזָה נִמְשִׁיף מְלַמְעָלָה לְמַטָּה אוֹתוֹ הַצַּד שְׁנֹדְבֵק בּוֹ.

וְאֲשַׁכְחָנָא בֵּיהּ כָּל אַנּוּן עוֹבְדִין וּפּוֹלְחָנִין דְּכֻכְבָּיָא וּמַזְלֵי וּמַלְיָן דְּאַצְטְרִיכוּ לֹון וְהִיאָד רַעוּתָא לְאַתְכּוֹנוֹנָא בְּהוּוּ בְּגִין לְאַמְשִׁכָּא לֹון לְגַבִּיָּהּ. כְּגוֹנוֹנָא דָּא מֵאן דְּבַעֲי לְאַתְדַּבְקָא לְעִילָא בְּרוּחַ קוֹדֶשָׁא דְהָא בְּעוֹבְדָא וּבְמַלְיָן וּבְרַעוּתָא דְלָבָא לְכוּוֹנָא בְּהַהִיא מְלָה תְּלִיָא מִלְתָּא לְאַמְשִׁכָּא לִיהּ לְגַבִּיהּ מַעֲיָלָא לְתַתָּא וּלְאַתְדַּבְקָא בְּהַהִיא מְלָה. (תרגום) וּמְצָאֵנוּ בּוֹ כָּל אוֹתָם מַעֲשִׂים וְעִבּוּדוֹת הַכּוֹכָבִים וְהַמַּזְלוֹת וְדַבְּרִים שְׁהַצְטְרָכוּ לָהֶם, וְאִיף הֲרָצוֹן לְהַתְכַּוֵּן בָּהֶם כְּדִי לְמַשֵּׁף אוֹתָם אֵלֵיהֶם. כְּמוֹ זֶה מִי שְׁרוּצָה לְהַתְדַּבֵּק לְמַעְלָה בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, שְׁהֲרִי בְּמַעֲשֵׂה וּבְדַבּוּרִים וּבְרָצוֹן הַלֵּב לְכוּן בְּאוֹתוֹ הַדְּבָר תְּלוּי הַדְּבָר לְמַשֵּׁף אוֹתוֹ אֵלָיו מְלַמְעָלָה לְמַטָּה וּלְהַתְדַּבֵּק בְּאוֹתוֹ הַדְּבָר.

וְהוּוּ אָמְרִי כְּמָה דְבַר נָשׁ אֲתַמְשִׁיף בְּהָאֵי עֲלָמָא הֵכִי נְמִי מְשַׁכִּין לִיהּ כַּד נִפִּיק מֵהָאֵי עֲלָמָא. וּבְמָה דְאַתְדַּבְק בְּהָאֵי עֲלָמָא וְאַתְמַשִּׁיף אֲבַתְרִיהּ הֵכִי

אתדבק בַּהֵוא עֲלֵמָא, אִי בְּקוּדְשָׁא, בְּקוּדְשָׁא. וְאִי בְּמִסְאָבָא, בְּמִסְאָבָא. אִי בְּקוּדְשָׁא, מְשַׁכִּין לִיהַּ לְגַבֵּי הַהוּא סֵטֶר וְאֵתְדַבֵּק בֵּיהַּ לְעֵילָא, וְאֵתְעַבִּיד מִמְנָא שְׂמֵשָׁא, לְשִׂמְשָׁא קִמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא בֵּין אֲנֹן שְׂאֵר מְלָאכִין. כְּמָה דְהָכִי אֵתְדַבֵּק לְעֵילָא וְקָאִים בֵּין אֲנֹן קִדִּישִׁין דְכְּתִיב וְנִתְתִּי לְךָ מִהֲלָכִים בֵּין הָעוֹמְדִים הָאֵלֶּה. (תְּרַגּוּם) וְהִיוּ אוֹמְרִים, כְּמוֹ שְׂבֹן אָדָם נִמְשֵׁף בְּעוֹלָם הַזֶּה - כִּף גַּם מוֹשְׁכִים אוֹתוֹ כְּשִׁיּוּצָא מִן הָעוֹלָם הַזֶּה. וּבְמָה שְׂנִדְבֵּק בְּעוֹלָם הַזֶּה וְנִמְשֵׁף אַחֲרָיו - כִּף נִדְבֵּק בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם. אִם בְּקוּדְשָׁא - בְּקוּדְשָׁא, וְאִם בְּטִמְאַה - בְּטִמְאַה. אִם בְּקוּדְשָׁא, מוֹשְׁכִים אוֹתוֹ לְאוֹתוֹ הַצַּד וְנִדְבֵּק בּוֹ לְמַעְלָה וְנִעְשָׂה מְמַנָּה שְׂמֵשׁ לְשִׂמְשׁ לְפָנֵי הַקְּבָה בֵּין אוֹתָם שְׂאֵר מְלָאכִים. כְּמוֹ שְׂכָף נִדְבֵּק לְמַעְלָה וְעוֹמֵד בֵּין אוֹתָם קְדוּשִׁים, שְׂכָתוּב וְנִתְתִּי לְךָ מִהֲלָכִים בֵּין הָעוֹמְדִים הָאֵלֶּה.

הָכִי נִמֵּי כְּגוֹנָא דָא. אִי בְּמִסְאָבָא, מְשַׁכִּין לִיהַּ לְגַבֵּי הַהוּא סֵטֶר וְאֵתְעַבִּיד כְּחַד מְנַיִהוּ לְאֵתְדַבְּקָא בְּהוּ וְאֲנֹן אֲקִרוּן נְזִקֵי בְּנֵי נִשָּׂא. וּבְהֵיא שְׂעֵתָא דְנִפְיָא מִהֵיא עֲלֵמָא נְטִלִין לִיהַּ וְשְׂאֵבִין לִיהַּ בְּגִיָּהֲנָם בְּהֵיא אֵתֵר דְדִיִּינֵי לֹון לְבָנֵי מִסְאָבָא דְסָאִיבוּ גְרַמִּיָּהוּ וְרוּחִיָּהוּ, וּלְבַתֵּר אֵתְדַבֵּק בְּהוּ. וְאִיהוּ נִזְקָא כְּחַד מֵאֲנֹן נְזִקֵי דְעֲלֵמָא. (תְּרַגּוּם) כִּף גַּם כְּמוֹ זֶה. אִם בְּטִמְאַה, מוֹשְׁכִים אוֹתוֹ לְאוֹתוֹ הַצַּד וְנִעְשָׂה כְּאֶחָד מֵהֶם לְהִדְבֵּק עִמָּם, וְהֵם נִקְרָאִים נְזִקֵי בְּנֵי אָדָם. וּבְאוֹתָהּ שְׂעָה שְׂיּוּצָא מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, לְוִקְחִים אוֹתוֹ וְשׂוֹאֲבִים אוֹתוֹ לְגִיָּהֲנָם בְּאוֹתוֹ מְקוֹם שְׂדָנִים אֵת בְּנֵי הַטִּמְאַה שְׂטִמְאוּ עִצְמָם וְרוּחָם, וְאַחֵר כִּף נִדְבֵּק בְּהֶם, וְהוּא מְזִיק כְּאֶחָד מֵאוֹתָם מְזִיקֵי הָעוֹלָם.

אֲמִינָא לֹון בְּנֵי קְרִיבָא דָא לְמַלִּין דְאוּרִיָּתָא. אֲבָל אֵית לְכוּ אֵתְרַחֲקָא מֵאֲנֹן סְפָרִין (אֵלִין) בְּגִין דְלָא יִסְטִי לְבִיכּוּ לְאֵלִין פּוּלְחָנִין וּלְכָל אֲנֹן סְטָרִין דְקִאֲמֵר הֵכָא דִילְמָא חֵס וְשְׁלוּם (לָא) תְּסִטּוֹן מִבְּתֵר פּוּלְחָנָא דְקוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא. דְהָא כָּל סְפָרִים אֵלִין אֲטַעֲיִין לֹון לְבָנֵי נִשָּׂא, בְּגִין דְבָנֵי קָדָם חִפְיָמִין הִיוּ, וִירוּחָא דְחִתְמָתָא דָא יָרְתוּ מֵאַבְרָהָם דִּיִּהֵב לְבָנֵי פְּלִגְשִׁים, דְכְּתִיב, וְלְבָנֵי הַפְּלִגְשִׁים אֲשֶׁר לְאַבְרָהָם נָתַן אַבְרָהָם מִתְּנּוֹת וַיִּשְׁלַחם מֵעַל יְצִתְקָם בְּנוֹ בְּעוֹדָנוּ חֵי קְדָמָה אֶל אֶרֶץ קְדָם. וּלְבַתֵּר אֵתְמַשְׁכוּ בְּהֵיא חִתְמָה לְכַמָּה סְטָרִין. (תְּרַגּוּם) אֲמַרְתִּי לָהֶם, בְּנֵי, דְבַר זֶה קְרוּב לְדַבְּרֵי תוֹרָה, אֲבָל יֵשׁ לָכֶם לְהִתְרַחֵק מֵאוֹתָם הַסְּפָרִים [הַלְלוּ] כְּדִי שְׁלָא יִסְטָה לְבָכֶם לְעַבּוּדוֹת הַלְלוּ וּלְכָל אוֹתָם הַצְּדָדִים שְׂאֲמֵר כְּאֵן שְׂמָא חֵס וְשְׁלוּם [לָא] תְּסִטּוּ מֵאַחֵר עַבּוּדַת הַקְּבָה, שְׂהָרִי כָּל הַסְּפָרִים הַלְלוּ מְטַעִים אֵת בְּנֵי הָאָדָם, מִשּׁוּם שְׂבָנֵי קָדָם הִיוּ חִתְמִים, וִירִשַׁת הַחִתְמָה הַזֹּו יָרְשוּ מֵאַבְרָהָם שְׂנַתָּן לְבָנֵי

הפילגשים, שפְּתוּב וּלְבַנֵי הַפִּילְגָשִׁים אֲשֶׁר לְאַבְרָהָם נָתַן אַבְרָהָם מִתְּנַת וַיִּשְׁלַחם מֵעַל יִצְחָק בְּנוֹ בְּעוֹדָנּוּ חַי קַדְמָה אֶל אֶרֶץ קְדָם. וְאַחַר כֵּן נִמְשְׁכוּ בְּאוֹתָהּ חֲכָמָה לְכַמָּה צְדָדִים.

אָבֵל זָרַעַא דִּי־יִצְחָק חוּלְקָא דִּי־עֵקֶב לְאוּ הָכִי, דְּכַתִּיב, וַיִּתֵּן אַבְרָהָם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ לְיִצְחָק, דָּא חוּלְקָא קַדִּישָׁא דְמִהִימְנוּתָא דְאַתְדַּבֵּק בֵּיהּ אַבְרָהָם, וְנִפְקַ מִהֵהוּא עַדְבָּא וּמִהֵהוּא סְטָרָא, יַעֲקֹב מֵה כְּתִיב בֵּיהּ וְהִנֵּה יֵי נֶצֶב עָלָיו. וְכַתִּיב, וְאַתָּה יַעֲקֹב עַבְדִּי וְגו'. בְּגִינֵי כֵן בְּעֵי לִיָּה לִבְר נָשׁ לְאַתְמִשְׁכָּא בְּתַר קוּדְשָׁא בְּרִיָּה הוּא וּלְאַתְדַּבְּקָא בֵּיהּ תְּדִיר דְּכַתִּיב, וְכוּ תְדַבֵּק. (תְּרַגוּם) אָבֵל זָרַעַא יִצְחָק, חֵלְקוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, לֹא כֵן, שֶׁפְּתוּב וַיִּתֵּן אַבְרָהָם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ לְיִצְחָק. זֶהוּ חֵלְק הַקְּדוּשׁ שֶׁל הָאֱמוּנָה שְׂפָה נְדַבֵּק אַבְרָהָם וַיִּצָּא מֵאוֹתוֹ גּוֹרֵל וּמֵאוֹתוֹ הֵצֵד. מֵה כְּתוּב בְּיַעֲקֹב? וְהִנֵּה ה' נֶצֶב עָלָיו, וְכַתוּב וְאַתָּה יַעֲקֹב עַבְדִּי וְגו'. מִשּׁוּם כֵּן צָרִיךְ הָאָדָם לְהַמְשִׁיךְ אַחַר הַקְּבָה וּלְהַדַּבֵּק בּוֹ תָּמִיד, שֶׁפְּתוּב וְכוּ תְדַבֵּק.

המשך פרק ג'

בפרק הקודם הובא ענין הצלם אלהים שהוא הקומה הרוחנית של האדם, המשתתפת עם הקומה הגשמית של האדם, אלא שהתלבשותה אינה בכל הגוף אלא עד סיום הבטן סוף חוט עמוד השדרה, וכפי שאומר הזוהר דרגלים לבר מגופא, כלומר שהרגלים נחשבים חוץ לגוף, (ואמנם מצד הקומה הרוחנית של העולם הרגלים הם כנגד ספירות נו"ה (נצח והוד) כידוע, אך כלפי צלם אלהים של האדם בגוף האדם הרגלים נחשבים לבר מגופא), וצריך לדעת שכמו שאת הגוף הגשמי מגדילים ע"י אכילה ושתייה, דיש עיבור יניקה וגדילה, כמו כן לצלם הרוחני של האדם יש גדילה, וצריך לדאוג להאכלתו באופן רוחני בכדי שיגדל, ואם האדם לא עובד על גידול קומתו הרוחנית אזי היא נשארת קטנה, ויתכן שיהיה אדם בגיל שמונים ומצד קומתו הרוחנית הוא נשאר תינוק בן שנה, כיון שלא עבד לגדל את קומתו הרוחנית, ואופן גידול הקומה הרוחנית צריך להעשות באופן פנימי, כלומר שיתעסק לגדל את קומתו הרוחנית כפי הנצרך לה ע"פ ענינה, וכיון שכל ענינה הוא רוחניות ושפע רוחני על כך גדילתה צריכה להיות באופן רוחני פנימי, ולא באופן חיצוני שינסה להתנהג נחמד, ויש אנשים שלומדים מוסר בכדי לדעת איך להתנהג וצריך לדעת שאף לימוד מוסר, אם אין לאדם עבודה פנימית אזי זה

חינוך חיצוני ואין בזה תועלת לקומה הרוחנית פנימית של האדם, כיון שהקומה הרוחנית היא בנויה מרגשות מסוימים הטעונים גידול נכון, שיגדלו אותם באופן שכל הרגשתם תפנה לרוחניות, ואם לא מתעסקים עם כל הרגש בפרטיות ליישרו להרגש רוחני אמיתי ולדעת איך לקבל את השפע הנשפע לו מלמעלה, אזי זה חינוך חיצוני, ויותר מזה צריכים לדעת שכל רגש שיש לאדם, הרגש נחקק בשכלו ונשאר קבוע שם כמו שהוא נחקק, ולדוגמא אם אדם נפגע מאדם אחר אזי הפגיעה נשארת חקוקה במח, ויתכן שע"י למוד מוסר האדם יתגבר לא להשיב לחברו ולוותר, אך כיון שלא עבד בפנימיות לבטל את רגש הפגיעה, אזי הפגיעה נשארה חקוקה בלב הנפגע, ובסופו של דבר זה יתפרץ החוצה באופן כזה או אחר, כיון שהבעיה נשארה קיימת אלא שלזמן מסויים כיסו אותה בעטיפה חיצונית ש"אסור לריב" אך כיון שלא הוסבר לנפש הפנימית שאין צורך להיפגע והפגיעה נשארה חקוקה בזיכרון לכן בסוף זה מתפרץ, והכרתי שני חברים טובים מאד שאחד העיר לחברו הערה ולאחר תשע שנים זה התפרץ לנפגע, ומה קרה הלא המשיכו להיות חברים עוד תשע שנים בטוב ובנעימים ומה קרה פתאום, אלא שתמיד זה כאב לו בפנים רק שלאחר תשע שנים כבר לא יכל לדחות את הרגש הנפגע וזה התפרץ החוצה, ועל כן אדם הרוצה לגדול באופן רוחני צריך עבודה פנימית להכיר את שורש הרגשות ולידע ממה הם נובעים, וכך יוכל האדם לבטל מעצמו את הרגשות השלילים ע"י שיכירם.

לדוגמא כשיבין "למה" הוא נפגע ויבין ממה זה נובע, ע"ז הוא יוכל לבטל מעצמו את רגש הפגיעה באופן שבאמת לא יפגע, וגם הפסיכולוגים יודעים שכל דבר נובע מסיבה קדומה, ואופן עבודתם היא להחזיר את המטופל לשורש הבעיה שגרמה לו בעיה נפשית ובכך מוצאים אותו מהבעיה, לדוגמא - אם הם מזהים שבילדותו היה לו משקע נפשי מאיזה מריבה עם אחותו ומאז החלה בו בעיה נפשית, אזי הם מחזירים אותו למצב של המריבה ההיא ומסבירים לו למה אין צורך בפגיעה וכשמבין אזי נרגעת נפשו מהפגיעה ויוצא מהמשקע הנפשי, אך יש להם חסרון גדול באופן עבודתם שהם חוזרים רק לשלב שממנו החלה הבעיה, אך אינם מצליחים לחזור ולהבין מדוע מריבה פלונית גורמת משקעים נפשיים כיון שהם אינם מתעסקים ברגשות הפנימיים של הצלם אלהים שממנו נובעים הרגשות, ועל כן לעולם אינם מצליחים להוציא את המטופל לגמרי מבעיותיו הנפשיים, כיון שיתכן שיום

למחרת יפול שוב פעם לאותו רגש מקולקל ע"י מקרה אחר, כיון שלא לימדוהו איך לזהות את הרגשות והנגרם מהם, באופן שידע להיזהר מרגשות שלילים הנובעים מהשבירה שבצלם אלהים וכנ"ל שאדם שלא עובד על עצמו לתקן את השבירה בהכרח שיהיה לו בעיות נפשיים, ומה שלא קוראים לזה בעיה נפשית משום שיש את זה לכולם, כיון שכולם לא עובדים לתקן את הצלם אלהים משבירתו, אך בעבודה הרוחנית לזיכוכ הרגשות שבה אנו עוסקים, נברר כל רגש ורגש מהיכן הוא נובע מאיזה נקודת מפגש של הצלם אלהים, ומה שורשו ברוחניות ומה קורה לו כאשר הוא נופל לגשמיות, וכאשר נכיר זאת נדע "למה" אנו מרגישים רגש פלוני ומהיכן הוא נובע ברוחניות, ואזי נוכל לאט לאט להיפרד מרגשות שלילים כיון שנכיר [את] שורשם ונשכיל ונדע שאין ברגש השלילי שום מהות אלא שהוא רגש נפול, ונעלה לשורש אותו הרגש שהוא הרגש רוחני, כך שנהיה מושפעים רק משפע רוחני ולא תתפעל נפשנו משפעים נפולים המתהפכים לרגשות שלילים כגון תאוה, שנאה, קנאה, פחד, כעס וכו' וכו', וכאשר יודע האדם את שורש רגשותיו אזי הוא יכול להתחיל לגדול באופן רוחני בלא לפול לעיכובים ונפילות, לקטנוניות החוסמת את הגדילה הרוחנית, ובלא זה לא שייך להתקדם, מה שייך שאדם יקיים מצות ואהבת את ה' אלהיך או מצות ואהבת לרעך כמוך כאשר אינו יודע מה זה בכלל רגש של אהבה, עד כדי כך שאפי' את עצמו אינו אוהב, ומה שייך שידון כל אדם לכף זכות כאשר יודע שבתוך תוכו הוא שומר טינה לחברו וחושב שחברו הרשיע וכדו', ובודאי שאין מצות התורה שתהיה אהבה חיצונית ולדון את כל האדם לכף זכות באופן חיצוני, דודאי שכונת התורה לאהבה אמיתית ולזכות את חברו באופן אמיתי, ושורש הבעיה שלנו שאנו חיים באופן חיצוני שהתחנכנו מגיל קטן לא להראות את מחשבתנו החוצה ויש לנו דיפלומט שקרן שזה הפה, באופן שכלפי חוץ אנו נראים אדיבים ונחמדים בעוד שבתוכנו אנו יכולים לשנוא את הסובבים אותנו, ומחמת הרגל קלוקל זה אין אנו חודרים לרגש אמיתי אלא אנו חיים אחד בפה ואחד בלב וכל רגשותינו מעורבבים, ובכדי שנגדל באופן רוחני אמיתי אנו צרכים לברר את רגשותינו מה אנו מרגשים בכל דבר באמת, וע"י כך נדע להכיר כפי רגשותינו מדוע אנו מרגישים כך ומה משפיע עלינו לכך ומה משפיע עלינו לדברים אחרים, ורק כך יתכן שאדם יוכל לדעת איך להתפעל מקבלת שפע רוחני שנשפע לו ולקבלו כמו שצריך.

והנה הצלם אלהים כיון שהוא מתלבש בגוף הגשמי לכן יש במקום התלבשותו בגוף מלחמה מי ישלוט, האם הרגשות הגשמיים הבאים מצד הגוף או השפע הרוחני שנובע מצד הצלם אלהים שזוהי הקומה הרוחנית של האדם, וכמובן שעבודתנו היא שהרוחני יגבר על הגשמי, עד שהגשמיות של הגוף והגשמיות שנכנסת לגוף יתעלו לשורשם הרוחני. ובכדי שיגדל האדם באופן רוחני ניתן לעם ישראל את התורה על תרי"ג מצוותיה שהם כולם עצות איך להמשיך את השפע הרוחני הנשפע מלמעלה ואיך לברר ולהעלות את הקדושה מלמטה, וכלשון הזוה"ק: **וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְאִמֶּר. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, מִי יִמְלֹל גְּבוּרֹת יי' יִשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ. בְּכַמָּה אֲרַחֵן, אֲוִרִיתָא אִסְהִידת בְּבֵר נִשְׁ, דְּלֹא יְחֻב קָמִי מְאָרִיָּה. בְּכַמָּה אֲרַחֵן, יְהִיב לִיָּה עֵיטָא, דְּלֹא יִסְטִי מְאָרְחֻי לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא. בְּכַמָּה אֲרַחֵן יְהִיב לִיָּה עֵיטָא, הֵיךְ יִתּוּב קָמִי מְאָרִיָּה, וְיִמְחֹל לִיָּה. דְּתָנִן, שִׁית מְאָה וּתְלַת עֶשְׂרִי זִינִי עֵיטָא, יְהִיב אֲוִרִיתָא לְבֵר נִשְׁ, לְמַהֲנִי שְׁלִים בְּמְאָרִיָּה, בְּגִין דְּמְאָרִיָּה בְּעָא לְאוּטְבָא לִיָּה בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי וכו'.** (תרגום) **וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְאִמֶּר. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (תהלים קו) מִי יִמְלֹל גְּבוּרֹת ה' יִשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ. בְּכַמָּה דְרָכִים הֵעִידָה הַתּוֹרָה בְּאֲדָם שְׁלֹא יִחָטָא לְפָנֵי רַבּוֹנוֹ. בְּכַמָּה דְרָכִים נִתְּנָה לוֹ עֶצֶה שְׁלֹא יִסְטֶה מְדַרְכָּיו יָמִין וּשְׂמָאל. בְּכַמָּה דְרָכִים נִתְּנָה לוֹ עֶצֶה אֵיךְ יָשׁוּב לְפָנֵי רַבּוֹנוֹ וְיִמְחֹל לוֹ. שְׁשָׁנֵינוּ, שְׁשָׁנֵינוּ וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרִי מִינֵי עֶצֶה נִתְּנָה תּוֹרָה לְאָדָם לְהִיּוֹת שְׁלֵם בְּרַבּוֹנוֹ, מְשׁוּם שְׁרַבּוֹנוֹ רוּצָה לְהִיטִיב לוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלְעוֹלָם הַבָּא,**

וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְאִמֶּר. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, מִי יִמְלֹל גְּבוּרֹת ה' יִשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ. בְּכַמָּה דְרָכִים הֵעִידָה הַתּוֹרָה בְּאֲדָם שְׁלֹא יִחָטָא לְפָנֵי רַבּוֹנוֹ. בְּכַמָּה דְרָכִים נִתְּנָה לוֹ עֶצֶה שְׁלֹא יִסְטֶה מְדַרְכָּיו יָמִין וּשְׂמָאל. בְּכַמָּה דְרָכִים נִתְּנָה לוֹ עֶצֶה אֵיךְ יָשׁוּב לְפָנֵי רַבּוֹנוֹ וְיִמְחֹל לוֹ. שְׁשָׁנֵינוּ, שְׁשָׁנֵינוּ וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרִי מִינֵי עֶצֶה נִתְּנָה תּוֹרָה לְאָדָם לְהִיּוֹת שְׁלֵם בְּרַבּוֹנוֹ, מְשׁוּם שְׁרַבּוֹנוֹ רוּצָה לְהִיטִיב לוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלְעוֹלָם הַבָּא וכו'.

וכל מצוה יש בכוחה להמשיך רוחניות על האדם והם עצות איך להשתלם בקב"ה, כלומר איך לזכות להכלל בקב"ה ולצאת מהקטנות, איך להשלים את השבירה והחסרון הרוחני. אך גם במצוות ישנם ב' רובדים - א' פנימי ב' חיצוני, וחיצוניות המצוה הוא עצם מעשה המצוה ופנימיות המצוה הוא ענין הכוונה, ומצוה בלא כונה זהו כגוף בלא נשמה, ועל כן

בודאי אין אפשרות לגדילה רוחנית מעצם מעשה המצוה, אלא צריך לראות שמעשה המצוה ישפיע על מחשבת האדם באופן שע"י המצוה ישתנה שכל האדם ותצא מחשבתו מבחי' שבירה לבחי' תיקון ע"י הכנת כלים ראויים לבוא להתבטלות נכונה לקב"ה, וזהו ענין כוונת המצוות המבוארות באריז"ל, שכאשר האדם מתקשר לפנימיות המצוה, לאור הרוחני הטמון בה, עי"ז הוא יוצא מהשבירה וקומתו הרוחנית גודלת מהרוחניות שבמצוות,

המשך פרק ג'

והנה מצינו באריז"ל שמרחיב על אופן מעשה המצוה איך לעשות את פעולת המצוה כגון בנטילת ידים להגביה ידיו כנגד ראשו, ובקידוש לאחוז הכוס כנגד הלב, ובד' מינים לנענעם באופן מסוים, וכן בשאר המצוות, וביאור עניין עשיית המצוות באופן מסוים בדווקא. ואפילו שבכדי לצאת ידי חובת המצוות יוצאים גם בלא עשיתם באופן מסוים דוקא, דיש בחינה שלישית הממוצעת בין גוף האדם לצלם אלהים הנקראת דמותו הרוחנית של האדם, ואותה דמות רוחנית היא המרגשת את השפע הרוחני שנשפע לצלם אלהים ע"י שעושה הגוף את המצוות.

דבכל מעשה מצוה יש כח המשכה רוחנית, (וזהו לשון מצוה מלשון צוות שהוא לשון חבור, דכל מצוה מחברת בין העולם הגשמי לעולם הרוחני, שע"ז מתבררים הניצוצות ומתגלה אחדותו יתברך בעולם ונתקן השבירה שהיה בבריאת העולם ואכמ"ל- (ואין כאן מקום להאריך)), ובכדי שרוחניות המצוה תתקן את השבירה צריך להרגיש את הרוחניות שבאה ע"י עשיית המצוות, וכאשר אדם יודע להרגיש את ההרגש הרוחני כך הוא יכול לתקן את השבירה שבצלם אלהים, וכנ"ל שעיקר שינוי הרגשות נעשה ע"י שהאדם מברר את רגשותיו שיהיו רוחניים, והדבר שבו האדם מרגיש ומתפעל מהשפע הרוחני שנשפע לצלם אלהים ע"י מעשה המצווה נקרא הדמות הרוחנית של האדם.

ובכדי לעורר את הדמות הרוחנית לקבל את השפע הרוחני שבמעשה המצוות צריך לעשות את המצוות באופן מסוים בדוקא, דדוקא עשיית המצוה באופן מסוים מעורר את הדמות הרוחנית להתפעל מהשפע הטמון במצוה, שע"ז הדמות מכירה לאיזה נקודת מפגש בצלם אלהים הגיע השפע ואיזה שפע הגיע, ובאמת שאם אדם יהיה מזוכך לגמרי אזי לא

יצטרך לעשות את המצוה באופן מסוים, דכיון שרגשותיו של הצלם אלהים מבוררים אזי בכל צורה שלא תעשה המצווה ירגיש האדם מיד את השפע הפנימי הטמון במצווה ויקבלו כראוי, לדוגמא מצוות נטילת לולב שמבואר איך לנענע וכמה פעמים וכו' וכו', אך מדאורייתא בעצם הנטילה של הד' מינים בידיו מתקיימת המצוה, וא"כ אדם מזוכך בעצם נטילת הד' מינים בידיו ירגיש את השפע הרוחני שבעשיית המצוה.

וכמו ששמעתי פעם על איזה חסיד ומתנגד שהלכו לבקר ביחד איזה צדיק בחנוכה, וכשהגיע זמן הדלקת נרות קם אותו צדיק ובירך את הברכות בזריזות הדליק את הנרות והמשיך לדבר עמם, וכשיצאו ממנו אמר המתנגד לחסיד לא ידעתי שהוא בקי כ"כ בכונות, והיכן ראה שהוא בקי בכונות אלא מזה שידע שמכוון וראה שמברך מהר ידע מזה שהכונות מאירות לו בשכל מיד ועל כן אינו צריך להתמהמה בברכה בכדי לכוון [אמנם שייך שאדם יתפלל באורך אע"פ שהוא בקי בכונות, מחמת עבודת הדבקות וכדו'].

וזהו כנ"ל דאדם מזוכך אזי השפע הרוחני מאיר לשכלו מיד בלא צורך של הכנה מוקדמת, אלא זה בא לו מיד עם עשיית המצוה וכך זה אמור להיות שהרי השפע כלול בעצם המצוה, ומה שאנו צריכים הכנות רבות זה משום שהרגשנו הרוחני מקולקל וע"כ כדי לעוררו להרגיש את השפע אנו צריכים לעשות את המצוה באופנים מסוימים וכנ"ל, [וצריך לדעת שמה שמבואר באריז"ל בכונות המצוות שנשפע שפע כזה וכזה בפרצוף כזה וכזה, זה קורה בנפש האדם ממש, וכנ"ל בפרקים הקודמים דנפש האדם כלולה מכל העולמות ועל כן כאשר מושפע שפע באיזשהו עולם זה מושפע בנפש האדם, ומה שאנו לא מרגישים זאת משום שרגשותנו עכורים וכנ"ל], וצריך לזה עבודה רבה בכדי שנרגיש ישר את השפע שבמצוות אך אל יאוש. ובכדי שהאדם יבחן את עצמו אם עושה את מעשה המצוה בפנימיות או חיצונית, יראה האדם אם הוא מתיגע בעשיית המצוות או שאין לו מזה שום עייפות, דאם העבודה היא פנימית אין שום סיבה שיתעייף, אך אם הוא יגע סימן שעושה זאת באופן חיצוני, וכמבואר בספרי מוסר על הפסוק "לא אותי קראת יעקב כי יגעת בי ישראל" שאם אדם יגע בעבודתו את הקב"ה סימן שלא אותי קראת כיון שמי שקורא לקב"ה יודע שאין בזה שום יגיעה, וכמשל המגיד מדובנא "כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום לא נפלאה היא ממך ולא רחוקה

היא" משל לסוחר שהגיע לביתו מעיר השוק בערב שבת עם חשכה, כמובן שראשית כל מיהר להיכנס הביתה, להחליף בגדיו ולברך את ביתו לשלום, לפני כניסת שבת קודש, ומרוב בהילותו וחפזונו השאיר את מזוודתו אצל העגלון, וכשבא לביתו, ברך את כולם והרגיעם, ואח"כ שלח מיד את משרתו אל בית העגלון להביא את צרורו, הנער חזר כעבור שעה קלה, נכנס אל חדר הסוחר, והודיע לו, הבאתי את חבילתך, הנה היא מונחת בפרוזדור, ובדברו היה מנגב את מצחו מן הזעה, וכולו מתנשם מעמל נשיאת המזוודה, התבונן בו הסוחר וענה, לא אין זה המזוודה שלי, איך יתכן אדוני? הרי לא ראית בכלל את המזוודה! הואל נא לצאת החוצה לפרוזדור ותראה אותה ענה הנער, בטוח אני שאין זו המזוודה שלי, וזאת מכון שאני רואה איך אתה מזיע כאילו סחבת משא כבד, ואלו מזודתי קלה וקטנה! והנמשל - זהו המוסר נגד המתחדשים והמשכילים, המראים עצמם כאלו מתאמצים בעבודת ה', כמו שכתוב "ולא אותי קראת יעקב", יען "כי יגעת בי ישראל" הרי בעבודת ה' נאמר, לא נפלאת היא ממך ולא רחוקה היא, עבודת ה' היא קלה ונעימה, ומדוע אתה עייף ויגע ע"כ.

ולהבדיל, דבר זה של בטול היגיעה בעבודה ע"י שעובדים עם הנפש ולא עם הגוף שייך גם בגשמיות, וכמו שראיתי פעם שני פועלי בנין שהיו צריכים להעלות אבנים לקומה רביעית ואחד אחרי כמה פעמים שהעלה התעייף ונאנח בעוד שחברו עבד עשר שעות ולא היה נראה עליו שהתאמץ כ"כ, ושאלתי את זה שהתעייף למה הוא מתעייף והשיבני שעובד לפרנסתו ועבודה זו היא עבודה פיזית קשה וע"כ הוא התעייף מהר, ושאלתי את חברו ואיך אתה לא התעייפת? והשיבני שגם הוא עובר בשביל פרנסתו אך כיון שידע שזו עבודה פיזית קשה, על כן הלך ללמוד טכניקה שבה העבודה תהיה חוויה רוחנית נפשית, ועי"ז כאשר הוא מרים את האבנים הוא מתרכז בחוויה הנפשית שנעשית ע"י הרמת האבנים, ולכן אין גופו מרגיש את העבודה הקשה כיון שלנפש אין שום קושי בהרמת המשא, וכיון שמרים את האבנים עם עבודה נפשית לכן אין גופו מתעייף.

וכן זה בעבודה רוחנית שכאשר הנפש עובדת אין יגיעה, משא"כ אם רק הגוף עובד שאז האדם מתייגע מיד, וכן רואים שאדם מסביר שיעור הוא עושה תנועות בידיו ויכול לעשות כך כמה שעות ואינו מתעייף, ואם

יעשה רק את התנועות סתם כך הוא יתעייף תוך רבע שעה, וזהו כנ"ל דכאשר המעשה נובע מעבודת הנפש אזי כל התנועות נעשים בכח הנפש ואין הרגש של עייפות, משא"כ כאשר האדם עושה רק פעולות גופניות גשמיות אזי הגוף מתעייף מיד, ועל כן אדם שכל מעיינותיו בעבודת ה' דבוקים רק בעבודת ה' הפנימית ועובד עם נפשו כמעט ולא יצטרך אוכל ושינה, כיון שבמעוט אוכל תתעורר נפשו לקבל את תזונתה הרוחנית ויתברך האוכל במעיו, דהשובע בא מהשפעת האנרגיה הרוחנית שנשפעת לנפש וכנ"ל בפרק א, וכן לא יצטרך שינה דהלא הגוף אינו מתעייף ומה שצריך מעט שינה זה בכדי שיתחדשו מוחיו שיוכל להתעלות למוחין גבוהים יותר שבהם ישיג השגות גבוהות יותר, וככל שאדם יעורר יותר את דמותו הרוחנית כמו כן הוא נכנס לפנימיות המצוות והשפע הרוחני הכלול בהם, ולפעמים אדם עובד ואינו מרגיש כלום וזה משום שהוא לא עבד בפנימיות אך אל יאוש, צריך לעורר בכל פעם כמה שאפשר את הדמות הרוחנית עד שתתעורר בכוחות עצמה, ואזי מכל דבר ירגיש את השפע הרוחני הנשפע לו מלמעלה. וכאשר נשים לבנו נראה שבאמת בכל דבר מדזמן שעצם הדבר הוא רוחני, כגון "עשיה" זה מלשון עשה - י"ה, "אכילה" זה מלשון אכל - י"ה כמבואר בכוונות האכילה, "שתיה" זה מלשון שתה - י"ה, "חוויה" זה מלשון חוה - י"ה, "מחיה" מלשון מח - י"ה, "מיתה, מלשון מת - י"ה ח"ו (שזה בחי' רשעים בחייהם קרוים מתים כיון שהם נפרדים מחי החיים, שעוזבים את בחי' המוחין שהם בחי' חיים כמ"ש החכמה תחיה את בעליה, וכנ"ל בפרקים הקודמים). "ראיה" מלשון ראה - י"ה, "שמיעה" מלשון שמע - י"ה, "פעולה" מלשון פעל - ו"ה, והבן.

המשך פרק ג'

והנה כל אדם יודע שאין העין רואה ואין האוזן שומעת אלא הנפש השוכנת בתוכם, אך אף אחד אינו מרגיש זאת שהנפש היא הרואה שהמוחין הם הרואים, כיון שהורגלנו בהרגל טבעי שכך המציאות שהעין רואה והאוזן שומעת, אך כאשר האדם חי ברוחניות הוא מרגיש שהמוחין שהם בחי' י"ה הם עושים הכל, ואזי יכול האדם להיות עם עיניים פתוחות ולא לראות כלום כיון שנתן הוראה לנפשו שלא תראה, ועל כן נחסר מהעין הכח הנפשי שרואה וכן זה לגבי שמיעה ושאר דברים.

ויותר מזה, שייך שכשאדם זוכה לראיה נפשית אזי אפילו אם הוא עוצם עיניו יתכן שיראה, וכמו שמביא מהרח"ו ב"שערי קדושה" (חלק ד') על עיור אחד שהיה צדיק גדול וראה בראיה נפשית, דכיון שזכה לראיה נפשית לא הוצרך שראיתו תתלבש בראיה גשמית הנעשית ע"י העין הגשמית, ועל כן עבודתנו לעורר את הדמות הרוחנית לקלוט בכל עשייה ופעולה, את בחי' ה-י"ה בחי' המוחין הרוחניים הנכללים בכל פעולה ועשייה, עד שנזכה שכל פעולתנו יהיו רוחניים ולא יצטרכו כלל להתלבשות גשמית. וכעת נדבר מעניין הרגשת הצלם אלהים, איך ידע האדם להבחין בשפע הנשפע לו לאיזה ספירה מהז' ספירות תחתונות לצלם אלהים זה שייך. ואופן ההבחנה הוא, דכל שפע רוחני הבא לאדם בין אם זה נשפע לו מלמעלה, ובין אם זה בא לאדם דרך ברור ניצוצות גשמיים, זה מצטייר במח בצבעים, ולכן כתוב בפרדס רמונים לרמ"ק דכשמכוונים בשמות הוי"ה יציירם ויכוונם בצבעים, דכל ספירה יש לה צבע משלה, דלכל שפע רוחני יש לו צבע משלו כפי שורשו הרוחני ע"פ הספירה שמשם זה נשפע, ואופן ראיית אותם צבעים שייך אצל כל אדם שיסתכל במוחו ויראה איזה צבע מאיר לו במוחו, אך צריך שיהיה האדם אמיתי עם עצמו ולא ידמיין את הצבע שרוצה לראות.

וביאור הדברים - דכל עוד דהמח אינו פועל וחי, כלומר שאינו ערני לעבודת ה' וקבלת שפע רוחני אזי המח חשוך, וכאשר יסתכל האדם על עצמו במצב כזה הוא יראה הכל שחור, וככל שאדם מתעסק יותר בעבודת ה' כך מתעורר המח ומתלבן יותר ויותר וכשאדם דבוק בקב"ה בשלמות אזי מוחו מאיר ומתנוצץ בלובן עליון, ואופן ראיית הצבעים במח הוא ע"י ראייה פנימית, דראיתנו היא ראייה חיצונית שבה אנו רואים דברים שהם מחוץ לגופנו, וכשרוצים לראות את פנימיות האדם את מוחו צריך שיעצום את עיניו ויחשוב כאילו הוא מסתכל לתוך מוחו, ואזי יבחין בצבע מסוים ואותו הצבע הוא כפי השפע הנשפע עליו מלמעלה וכפי אחיזתו כעת במדרגה רוחנית מסוימת, וכאשר אדם אינו מתעסק כלל בעבודה רוחנית הוא יראה צבע שחור שזה בחי', הצבע של ספירת מלכות בצלם אלהים בשבירתו, וככל שאדם עוסק יותר בצלם אלהים מתלבן מוחו ועולה מצבע שחור כלפי צבע לבן, והז' צבעים של הז' ספירות דצלם אלהים מלמטה למעלה הם: שחור, אדום, כתום (צהוב), ירוק, כחול, כסף, לבן, וצבע לבן ידוע שהוא כולל את כל הצבעים, ועל כן כשהמח לבן אזי יכול האדם לידע תמיד מהו השפע הנשפע לו כפי מה

שיצטייר על הצבע הלבן שבמוחו, וכן כאשר יעסוק בגשמיות אזי כפי מה שיצטייר במוחו ידע איזה ניצוצות מולבשים בגשמיות ולאיזה הארה רוחנית הם שייכים ועל איזה נקודת מפגש שבז' בלוטות הם משפעים.

וכיון שאנו עדין נמצאים בשחרות, על כן נביא תרגיל מעשי להלבנת המח בכדי שיוכלו להצטייר במוחנו צבעים כפי העבודה הרוחנית שנעבוד וכך נתחיל לזהות את רגשותנו ונתחיל להכיר את הצלם אלהים מהצד הרוחני שבו, ואופן הלבנת השכל משחרותו והערתו משנתו הוא ע"י תרגילי נשימות, שינשום האדם כמה דקות נשימות חזקות וינשפם החוצה בחזקה ובשעת הנשימות והנשיפות יעצום עיניו, וידמין איך הוא מטייל סביב מוחו השחור וידמיין שנושף על אותה שחרות הדבוקה במוחו ומגרשה וכך יעשה עד שיראה בראיה פנימית שמוחו התלבן ונסתלקה לה השחרות, [וצריך לדמיין את הנשיפות על מח חכמה בנפרד ועל מח בינה בנפרד וכפי שיבואר לקמן], וכאשר יתלבן מוחו ע"י התרגיל הנ"ל אזי יכול להתחיל לחוות עם דמותו הרוחנית את הצבעים המצטיירים במוחו המלובן והערני כפי השפע הנשפע לו מלמעלה וכפי הניצוצות המתלבשים בגשמיות שמתעסק בהם, וזה נרמז בפסוק "עד שיפוח היום ונסו הצללים", דכאשר האדם אינו עובד, אזי מוחו מתכסה בצללי ערב בחי' שחרות הנובע מהשבירה שבצלם אלהים, ובכדי שיאיר מוחו באור היום צריך להפיח היום שזה בחי', "עד שיפוח היום", ואזי כשמאיר מוחו יכול האדם להכיר ולבחון מה מפריע לנפשו ומה מזין ומהנה את נפשו, ואפשר לראות זאת בחוש שכשאדם שומע בשורה טובה אזי מאיר מוחו ומרגיש התרוממות ורחבות הדעת, מה שאין כן כשח"ו שומע בשורה שאינה טובה אזי נהיה לו שחור בעיניים שמוחו קודר ושחור, וע"י עצה זו של ראיית מוחו יכול האדם לפשוט את ספקותיו, דכשאדם מסופק אזי מוחו מכוסה בצלילי ערב, וכאשר עולה בלבו עצה לפשוט את הספק יראה האדם אם מאיר מוחו מזו העצה או - שעדין מוחו בערפול הצללים, אם מוחו מאיר סימן שזה עצה ישרה משא"כ אם מוחו נשאר עדין בערפול זה סימן שאין זו עצה מועילה, וזהו באור הפסוק "ולפני עור לא תתן מכשול" וגו' שאם אדם מרגיש שמוחו שחור שזה בחי' עיור סימן שזה מכשול. וכמו"כ על פי עצה זו יכול האדם לבדוק את סברותיו אם הם נכונות או לא דאם מאיר מוחו סימן שזה נכון וכל זה צריך שיעשה ע"י שיקדים כל יום כמה דקות לנשימות הנ"ל בכדי שיתלבן מוחו, ואזי ע"י ראייה פנימית ירגיש אם מוחו מואר,

ופעמים שזה כל כך מאיר שאין צורך לראיה פנימית אלא זה מורגש מיד בכל הגוף, ואדם שמוחו לבן מצד שתיקן את השבירה אזי כל עצותיו הם ישרות ומאירות כיון שתמיד מוחו לבן ואומר רק דברים לבנים ומאירים.

אך כאשר אדם הולך להסתכל על דמותו בראיה פנימית, צריך לידע שישנם ב' מוחין חכמה ובינה, מח חכמה עומד בצד ימין של הגולגולת ומח בינה עומד לצד שמאל, וחלוקים הם בעניינם, דחכמה ענינה ראייה למרחוק בבחי' איזהו חכם הרואה את הנולד, משא"כ בינה שעניינה ראייה מקרוב בבחי' מבין דבר מתוך דבר, וראיית העיניים מושפעת דרך ב' המוחין, ועין ימין רואה מכח מח שמאל בחיי בינה שראייתה מקרוב, ועין שמאל רואה מכח מח ימין בחי' חכמה שראייתה למרחוק, ועל כן גם בגשמי עין שמאל שהיא בחי' חכמה רואה למרחוק יותר, ועל כן חובשי משקפים בדרך כלל מספרי העדשות חלוקים בין עין לעין, ואם האדם היה הולך ע"פ ראות עיניו של מח ימין ומח שמאל הוא היה נתקע בכל מיני חפצים בהילוכו משום שראייתו הייתה מבולבלת משום שכל עין הייתה מראה לו מרחק שונה, על כן ברא הקב"ה לאדם מח שלישי בחי' דעת שהוא מאזן בין ב' המוחין ובכך גם ראיית האדם מאוזנת ואינה מבולבלת, וכמו שבגשמיות יש חלוק בין ראיית עין ימין לשמאל כפי בחי' המוחין, כך גם בהשגה רוחנית יש חלוק בהשגה בין מח חכמה למח בינה, ובכדי שהראיה תהיה כפי שצריך צריך שיהיה איזון בין המוחין ואזי יהיה כלי להשגת ההארות הרוחניות הנשפעות לאדם, ואופן השוואתם של המוחין נעשה כאשר האדם מתרגל את הנשיפות. שיתרגל זאת על כל מח בנפרד ויבחן את התלבנות המח כל אחד בנפרד ויעשה ראייה פנימית על כל מח בנפרד, שיבחן את מח ימין בראיה פנימית דרך עין שמאל ויבחן את מח שמאל בראיה פנימית ע"י עין ימין. וכאשר רואה שצבעיהם התלבנו בשווה או קרוב לשווה זה סימן שהושוו המוחין ואזי יש בכוחו לקלוט במוחו את צבעי השפע הרוחניים המצטיירים במח ולהכיר את השפע הרוחני בהשגה אמיתית שידע להיכן אותה שפע שייך ומאיזה ספירה זה הגיע.

וכאשר זוכה האדם שמוחו משתווים באופן תמידי אזי גם ראיית עיניו הגשמית תשתווה, וכמו"כ כאשר יש איזון מלא בין חו"ב אזי זוכה האדם לרוה"ק והשגה מלאה [וכפי שיבואר שע"ז מתלבשים במוחו מלאכים ומגלים לו הכל] וכאשר האדם מתעסק בנקיון המח כנ"ל אזי הוא שולט

על המח שלטון מלא באופן שהוא שולט על מחשבותיו, ויודע להבחין את הרגשותיו, ומח נקי הוא בחי' הנר דולק על ראש העובר במעי אמו שצופה ומביט בו מסוף העולם ועד סוף העולם (נדה ל:) שמאיר בו הנר ה' נשמת אדם, וכנ"ל בפרק ב'.

וכשהמח נקי יכול האדם לטייל בתוך מוחו ולבדוק ממה נובעים בעיותיו האם נחסר לו אור רוחני או שיש לו בעיה גופנית גשמית. וראיית המח זה בחי' רואים פני מלאך, דמח האדם הוא כלי גבוה מאד עד כדי כך שמלאכים שהם רוחניים לגמרי יכולים להתלבש בו, דהנה מח האדם הוא בבחי' שם ס"ג, ושמות המלאכים מסתיים באותיות א"ל, שזה בחי' אחורי שם ס"ג, ועל כן המח הוא כלי ראוי להתלבשות המלאכים, אך בכדי שיתלבשו בו המלאכים ויושגו לאדם צריך שיתלבן המח ויהא כלי ראוי להתלבשות המלאכים. ובמח ימין בחי' חכמה מתלבש המלאך פניא"ל וממנו נשפע לאדם בחי' נבואה [והשגות ורוה"ק], ובמח שמאל מתלבש רזיא"ל המלאך שהוא מגלה לאדם סודות התורה, ומח הדעת מקבל הארה מב' מלאכים אלו כפי היחוד שיש בין ב' המוחין, וע"י הדעת שעם חכמה ובינה עולה בגימ' תרי"ג משיג האדם את אור התורה והמצוות המושגים בג' מקומות אלו.

תיקון הצלם

וכעת נדבר מעניין תיקון הצלם אלהים, [וקודם דברינו נזכיר מה שהבאנו לעיל שעיקר ההשתנות תלויה בזה שהאדם מתחיל לשים לב לרגשותיו ממה הם נובעים ומתחיל להכירם ועי"ז לאט לאט הוא יכול להתנתק מהם], דהזכרנו לעיל דהצלם אלהים מתלבש בז' מקומות בגוף, אשר שם ההתלבשות של הקומה הרוחנית של האדם בקומתו הגשמית, והזכרנו דכאשר יורד השפע אזי זה יורד מהמוחין החופפים מעל הראש ומשם נמשך לנקודה הראשונה של הצלם אלהים (מלמעלה למטה), והולך ויורד דרך עמוד השדרה עד השקיק הנמצא בסוף חוט עמוד השדרה, ומשם זה חוזר ועולה למח דרך ז' נקודות שהם ז' מקומות שבהם מתלבשים הז"ס דצלם אלהים שהם בחי' אותיות בג"ד כפר"ת, ושם הוא מקום המפגש שעובר הכח אנרגי רוחני המחיה את האדם לגופו הגשמי ודרך שם מקבל האדם את הכח אנרגי שלו.

ואתו שפע רוחני יש בו השגה רוחנית שהשגתה תלויה בנקיון הז' בלוטות מהרגשים גשמיים שלילים, דהשגת הרוחניות נעשית כאשר אותו שפע חוזר למח דרך הז' בלוטות וכפי זכותם כך חוזר השפע נקי ואם ח"ו הבלוטות מלוכלכות אזי השפע חוזר מלוכלך ונהפך לתאוות וכנ"ל בפרקים הקודמים, ומכיון שהז' בלוטות הם מקום המפגש של הרוחני והגשמי על כן קיימת בהם מלחמה בין הרוחניות של האדם לגשמיותו מי ישלוט בשפע היורד, דהקומה הרוחנית רוצה שהשפע ישאר רוחני ומזוכך והטבע הגשמי חפץ במנוחה והפיכת השפע לתאוות גשמיות, ומכיון שהורגלנו לחיות ע"פ טבע לכן כיום השליטה על אותם נקודות מפגש הם של הגשמיות וכל שפע שיורד מזדהם ונהפך לתאוות ומדות רעות, וצריכים אנו להשיב מלחמה שצורה כנגד הטבע הגשמי החפץ בתאוות ולעורר את הקומה הרוחנית לשליטה מלאה על אותם נקודות באופן שכל שפע ישאר רוחני, ונביא לזה תרגילים מעשיים שבהם נכניע את הטבע הגשמי להארה הרוחנית, וגם תרגול זה נעשה ע"י נשימות.

דטבע האדם גשמי וקיומו הוא מהאוויר שנושם והאוויר הוא רוחני, וצריך לראות שאותו אויר רוחני יתגבר כנגד הגשמיות הגופנית להכניעה להיות רוחנית, כלומר שיתבטל הגשמי לרוחני, ובמקום שהגשמיות תשלוט ותפיל כל ההארה רוחנית לגשמיות, ישלוט הקומה הרוחנית על הגוף הגשמי ויעלה כל פעולה גשמית לשורשה הרוחני וכנ"ל.

אופן התרגול

אך אופן תרגול הנשימות מתחלק לפי הבחי' של הז' נקודות בג"ד כפר"ת. דהז' נקודות התלבשות הצלם אלהי'ם מתחלקים לג' בחי' (ונרמז לעיל בענין מח, פה, לב). אותיות ב"ג הם בחי' חי ובחי' נשמה דנפש, ואותיות ד"כ הם בחי' צומח ובחי' רוח דנפש, ואותיות פר"ת הם בחי' דומם ובחי' נפש דנפש, ובחי' ג' ראשונות דצלם אלהי'ם החופפים מעל הראש זה בחי' מדבר ובחי' חיה דנפש. והנה בטבע של דומם צומח חי רואים הבדל מהותי בבחי' החיות הרוחנית שבהם, דדומם יש בו חיות רוחנית קלושה ביותר וכמבואר בשערי קדושה לר' חיים ויטאל, ובצומח יש יותר חיות כך אפשר להרגיש הבל שיוצא מהצומח אך עדין אין להם קול, נוסף עליהם חי שנתווסף בו קול, וכמו"כ בתרגילי נשימה כאשר האדם מתעסק עם ג' רגשות תחתונים בחי' פר"ת (שהם כנגד הבטן) בחי' דומם

ששם אין אלא חיות קלושה, צריך לתרגל בתרגילי נשימה של הכנסת אויר והוצאת אויר דרך הפה בלא הבל וקול, וכאשר מתעסק באותיות ד"כ שהם כנגד החזה בחי' צומח שיש שם הבל צריך להכניס אויר ולהוציאו כהבל, וכאשר מתעסק עם בחי' אותיות ב"ג שהם כנגד הראש בחי' חי צריך להכניס אויר ולהוציאו בקול (וכמבואר בפרדס רמונים לרמ"ק ובחיי עוה"ב לר"א אבולעפיא, דישנם תרגילים להשגת השגות שנעשים ע"י הכנסת אויר והוצאתו כקול ואכמ"ל (ואין כאן מקום להוסיף), ובעזה"י בפרקים הבאים יבואר הכל בפרטיות, וכמו"כ יש עוד הבדל בתרגילי נשימה ע"פ הג' בחי' דכאשר מתעסקים להכניע את הג' רגשות תחתונים בחי' פר"ת, תרגילי הנשימה הם הכנסת והוצאת אויר דרך פה (שזה בחי' נפש בחי' מלכות, מלכות-פה), וכאשר מתעסקים עם הרגשות של בחי' ד"כ הכנסת אויר והוצאתו הוא דרך האף שזה בחי' רוח בחי' ז"א, וכאשר מתעסקים עם הרגשות בבחי' ב"ג אזי מכניסים אויר דרך האף ומוצאים אותו דרך הפה שזה בחי' נשימת המח, ובפרקים הבאים אי"ה יבואר סיבת הדבר. ובאדם יש בחי' פנים ואחור, ובחי' פנים זה בחי' התבטלות ואחור זה בחי' הרגשת עצמו, וכאשר רוצה האדם להאיר בעצמו את ההארה הרוחנית צריך שיהא בבחי' פנים בהתבטלות, ודוגמא להבין מה זה בחי' פנים ואחור בהליכת האדם, שאדם הולך עם רגליו והם נוטות כלפי פנים (כלומר זה כלפי זה) זה בחי' פנים וכשאדם ילך כך ירגיש הרגשת ענוה של התבטלות, מה שאין כן עם רגליו נוטות כלפי חוץ זה הלך בדרך גאווה, וכך מה שאמרו חז"ל כל המהלך בקומה זקופה כאילו דוחק רגלי השכינה, מבואר בהלכה ששיעור הדבר הוא שהאדם צריך ללכת באופן שיראה לפניו ד' אמות ולא יותר ולא פחות, דפחות מזה זה הליכה של עצבות ומרה שחורה, וכשאדם הולך כך הוא מרגיש ענוה והתבטלות, וכשאדם נשען לאחוריו זה בחי' אחור של הרגשת עצמו, וכן דחיפה עם המרפק זה בחי' אחור וכן בשאר דברים, ועל כן בשעת התרגול צריך לשבת באופן של בחי' פנים שיקבל את ההארה ע"י התבטלותו, ואופן הישיבה תהיה כך שישב על קצה הכסא כשגבו ישר וכן פניו נוטים קדימה ביושר ורגליו יטו זה כלפי זה שזה בחי' פנים, ויפעיל את שרירי רגליו כאלו הוא נשען על בהונות רגליו באופן שיפעלו רק שרירי רגליו הפנימים ולא החיצונים, דהפעלת השרירים החיצונים של הברך זה בחי' אחוריים, וכפות ידיו ינוחו ברפיון על ברכיו, וכאשר יושב כך זה בחי' פנים [שגופו נוטה קדימה].

ויתחיל בתרגילי נשימה של בחי' פר"ת הנעשה בהכנסת אויר והוצאתו דרך הפה בלא קול והבל, וצריך שלא להזיז את הגוף בשעת הנשימה, ואופן הנשימה יהא כך שירוקן את כל האויר שבריאותיו עד שירגיש שאין בו אויר אלא כדי חיותו, ואזי יקח נשימה ארוכה ומלאה עד כמה שיכול ויוציאה, ובתחלת התרגול יעשה כך בין חמש לעשר פעמים דיותר מזה יקבל סחרחורת [ואח"כ יכול להוסיף בתרגול יותר], ואופן הנשיפה והנשימה יעשה דרך הפה כנ"ל, ועי"ז הכח הרוחני שמכניס יותר מכדי הצורך מכניע את הגשמיות שבו, נקודות התלבשות דצלם אלהי'ם, ואזי כשנכנע הרגש הגשמי המושך את האדם לתאוות יכול האדם לחוש ברגש הרוחני הנשפע לו באותם נקודות, [ובחי' הנשיפה מוזכרת בספרי ר' אברהם אבולעפיא וספר תלמידו סולם עליה "שיעשה האדם נשימה מלאה" שקוראים לנשיפה בשם נשימה מלאה], וסיבת הדבר שצריך לנשוף את כל האויר החוצה, כיון שהאויר הקיים בריאותו כבר נתעכר והזדהם מהרגשות הגשמיים השלילים ועל כן אם יוסיף אויר חדש על אותו אויר מזהם. זה לא יועיל כיון שגם אותו אויר יתעכר ויזדהם, ועל כן צריך לנשוף את כל האויר החוצה עד שנשאר באדם אויר מצומצם ביותר שאותו אויר נצרך לכדי חיות האדם, ואזי יוסיף נשימה חדשה, ויתרגל זאת כל יום פעם בבוקר ופעם בערב, ובתחלת התרגול ירגיש האדם כאבים גדולים נפשית וגשמית, והכאבים הגשמיים יהיו בסוף הגב כנגד מקום הרגשות התחתונים, וכן באברים הפנימיים כיון ששם מתנהלת המלחמה על השליטה עם תהיה רוחנית או גשמית, על כן האברים הגשמיים צועקים את כאבם, וכן נפשית יש כאבים שזה מתבטא בכי ובלחץ נפשי, עד שלבסוף נכנעים הרגשות הגשמיים ואזי מסתלקים הכאבים, ולכל אדם יש נקודה שבו עיקר המלחמה בין הגוף התאווני לבין הנפש המשכלת, ושם זה עיקר המלחמה ואז הכאבים הנפשיים מתגברים ביותר וכן הכאבים הגשמיים, אך לאחר מכן כשנקודה זו נכנעה הדרך פתוחה לפניו ומתחבר אות כ' לאותיות פר"ת ונעשה כפר"ת כנ"ל בפרק ב', ואזי יכול לעלות ולהתעסק בתיקון בחי' אותיות ד"כ ואותיות ב"ג (שאופן ההתעסקות עמהם יבואר בפרקים הבאים בעזה"י), והאדם יכול לבחון אח עצמו אם הוא מתרגל נכון או לא ע"פ כאביו שאם אין כאבים סימן שאינו פועל נכון, וככל שהכאבים גדולים יותר סימן שהוא בדרך המלך.

וכאשר האדם מתרגל זאת ומכין בזה כלים מזוככים לצלם אלהים אזי יכול להתחיל לזהות רגשות ולבררם, באופן שירגיש מה משפיע על רגשותיו, ומה גורם לו תאוות, וכאשר האדם משכיל זאת אזי לאט לאט הוא ממאס בתאוות הגשמיות ומשתוקק לאור הרוחני הזך ומכל דבר מקבל את ההארה הרוחנית הטמונה בו, וכאשר הוא פורש מכל הרגשות הגשמים ונמשך אחר האור הרוחני השורשי, זה מורה שתיקן את השבירה של הצלם אלהים בשלמות, ויוצא מהתאוה והדמיון הגשמי שמושך לתאוות לגמרי, ואזי זוכה לרוה"ק ברורה ומזוככת בדמיון נבואה וכנ"ל.

ונחזור כעת על כמה דברים שהזכרנו לעיל בשביל תוספת שבח. הזכרנו לעיל פ"ב שעבודת תיקון הצלם תלויה ברגש ולא בשכל, וזה הבחי' של מי שחכמתו מרובה ממעשיו אין חכמתו מתקיימת, דחכמה זה בחי' השכל ומעשה זה בחי' הרגש, ועל כן מי שמעשיו מרובים מחכמתו חכמתו מתקיימת דמי שהולך אחר הרגש הרוחני אזי השליטה היא של המוחין הרוחניים ולא של השכל הגשמי ואזי חכמתו מתקיימת שהיא חכמה אמיתית, עוד הזכרנו לעיל שע"י ההשתוקקות לצאת מהשבירה שזה בחי' העלאת מ"ן (מים נוקבין) מתעורר עי"ז השפעת המ"ד (מים זכורים) בחי' הארת צלם הוי"ה ואם אין העלאת מ"ן לא שייך שיתעורר מ"ד, וצריך לידע שאע"פ שכל קיום תו"מ זה בחי' העלאת מ"ן זהו ביחס לתיקון כלליות העולם אך לא כלפי תיקון הצלם אלהים הפרטי של כל אדם, וכמו שמצינו דמיתה על קדוש ה' זה בחי' העלאת מ"ן וזה לבחי' מסויימת, אך דברינו כעת זהו מהעלאת מ"ן לתקון השבירה שבצלם אלהים, ע"פ הנ"ל שכאשר הרגשות שליליים האויר הנכנס לגוף מזדהם יבואר דברי הגמ' (סוטה ג.) שאין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו "רוח" שטות, עוד הזכרנו שעבודת האדם בעבודה רוחנית זה למצוא את הרוחנית הנעלמת בגשמיות ואזי זה מתהפך לרוחניות וזה בחי' המתקת הדינים שמביא הבעש"ט שצריך למצוא בכל דין את הטוב שבו שע"ז נמתק הדין ונהפך לטוב, עוד הזכרנו שענין פעולת המצוות באופנים מסוימים זה בכדי לעורר את הדמות הרוחנית, ובבחי' זאת הם דברי האריז"ל שע"י שהאדם מצייר לנגד עיניו שם הוי"ה בחי' "שויתי ה' לנגדי תמיד" נמשך עליו יראה, דע"י ציור שם הוי"ה כנגד העיניים בנקוד חש"ק (חיריק, שוא, קמץ, ר"ת חש"ק) מתעוררת הדמות הרוחנית לשפע יראה.

**ופה פסקו השעורים שהיו מעלים אותנו לצלם הרוחני שבתוכנו
בהסתלקות מורנו ר' אברהם זוצקללה"ה לישיבה של מעלה ה'
ירחמנו ויקדישנו בקדושת התורה והמצות**